

Kéretlenül küldött cikkeket csak akkor küldünk vissza, ha bélyeget mellékelnek. Kéziratokat hat hétnél tovább nem őrzünk.

Szerkesztőség:
VII., István-út 67.
Telefon : 117-58.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE, A NÓTISZTVEISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE, A NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI, TEMESVÁRI ÉS ARADI NÓTISZTVEISELŐK EGYESÜLETEINEK ÉS A „FÉRFILIGA A NŐK VÁLASZTÓJOGA ÉRDEKÉBEN“ HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Lapunk tartalmát csak a NŐ és a társadalom megnevezése mellett szabad átvenni. Cikkét átvételéhez azonkívül a szerző engedélye is megszerzendő.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83
Telefon 80-75

TARTALOM: *Hermann Bahr*: Suttner Berta. – *Bédy-Schwimmer Rózsa*: A német nők válasza. – Beszélő számok. – Glosszák. – *László Artúr*: A telefonos kisasszony. – *George Creel és Ben B. Lindsey*: A nők választójoga a gyakorlatban. – *Gonda József*: A házasság reformja. – Szemle. – Nőkongresszus rovata. – Feministák Egyesületének rovata. – Nőtisztviselők Országos Egyesületének rovata. – A Feministák Egyesületének 1911. évi jelentése.

8-72-6942. Ezek a számok jelzik a magyar állami posta, távírda és távbeszélő szolgálatában álló nők térfoglalását. Nyolc leánnyal kísérleteztek, – több mint 40 éve – vajjon használható-e a nő a távírda szolgálatában. Hetvenketten fejezték be 1872. április 2-án az első országos távírász tanfolyamot és 6942 nő szolgálja ma az ország posta, távírda és távbeszélő forgalmát. Az első tanfolyam hallgatói közül többen még mindig szolgálatban állnak. Hogy a nők számbeli térfoglalásával nem állt arányban haladási és fizetési lehetőségük, bizonyára nagyban annak az oka, hogy nem szervezkedtek eléggé a férfiakéval egyenlő karriere és fizetés elérésére. Ha április 2-án ünnepi lakomára gyűlnék össze a jubiláló nők, fájdalmasan levonják majd a 40 év tanulságát. Még azt sem érték el, hogy *tisztviselők* lehessenek! *Karrierjük csúcsa a tisztviselőség alul álló kezelői állás.* Ugyanilyen arányban áll a fizetésük és a nyugdíjuk is. *1878. óta kezdőfizetésük összevissza 200 koronával emelkedett!* Vajha az állam női alkalmazottai közt a lepergett negyven esztendő tanulságából kialakulna a munka és fizetési viszonyok javítására irányuló törekvés! Ennél jobbat nem kívánhatunk az állam e mostohagyermekének jubileumuk alkalmából.

Az állami tanítók fizetésrendezésénél merénylet készül a tanítónők ellen. Résen leszünk!

Suttner Berta.

Írta: *Hermann Bahr*.

A berlini „Deutsches Theater“-ben egy ifjú tiszt, Fritz v. Unruh darabját adták elő a minap. A darab címe: „Katonatisztek” (Officiere). Technikailag, írásművészet tekintetében nem épen tökéletesen kidolgozott mű, a kezdő akadozásai és próbálkozásai szembeötlők, ám azért mégis vonzó. Hart, a kritikus, a darab íróját egyenesen az ifjú Kleist-tel hasonlítja össze; hogy ez a jóslata valóra válik-e, megmutatja a jövő, valamint azt is, hogy van-e még új témája, hogy úgy mondjam: van-e még „benne” új darab eszméje. Ezt, a melyről itt szó esik, a szívéből írta, minden során *érezzük ezt.* Érezzük azt is, hogy ezt a darabot meg *kellett* írnia, hogy lelki szüksége volt neki *ezt megírni*, s hogy úgy érezte, a világnak is *kell* ez a darab. Bizonyosan úgy érezte, hogy a világ várt erre a darabra. Nem kereste a témát, az szinte odaférfközött, odatalakodott *hozzá.* Nem tudta megérteni, hogy még nem akadt eddig senki, aki megírja, így hát neki *kellett* erre vállalkoznia. De mind-ezen felül úgy is hat reánk ez a darab, mint emberi dokumentum. Mert itt kérem, nemcsak ez az *egy* porosz katonatiszt ágál, nemcsak az ő lelki világa robban föl, hanem – és ez a fontos, megérezzük, mint áhítóznak a porosz hadsereg legjobbjai ilyen explozió után. Belső életük immár tűrhetetlen, hisz úgyszólván egész életük gyakorlatozásra, katonai gyakorlatokra van berendezve. El kell tenniük magukat, takarékoskodva önmagukkal, várniok kell a *nagy pillanatra.* Amely nem jöved el. Folyton készenlétben állnak. Ám áilva is hagyják őket. Szinte azt mondhatnók, folyton meg vannak töltve, de nem sühetnek el, mert várniok kell. Unruh, a szerző egyik alakját (egy tisztet) így beszélgeti: „Az atyám – így panaszkodik a tiszt – az én koromban már két hadjáratot küzdött végig, a nagyapám huszonnégy esztendő korában egy zászlóalj élén állt s a dédapám, tizenhét esztendő korában megkapta a „Pour le méritet”, a leg-

magasabb katonai rendjelet. Tizenhét esztendő korában hős volt a javából. Hős, Héros! Míg én? Miért hordom a császár kabátját? Miért élek egyáltalán? A katonai szolgálat trükkjeit és szekatúráit jól ismerem. Nálunk ezt jelenti a katonásdi.” S így éreznek ők, egytől-egyig. Arra nevelték őket, hogy az erejüket tálcán nyújtsák át a hazának, erre vannak berendezkedve. Ha nem jut erre alkalom, akkor megcsalatoznak önmagukban. Aki csupán háborús időben töltheti be a helyét és válthatja valóra élete tartalmát, az béke idején önmagának a torzképévé válik. Mindenki helyet keres a világban, olyan helyet, ahol szükség van rá, ahol *kell*, ahol dolgozhat.

Ha a háborúra nevelünk embereket (akiknek csupán háborús időben van létjogosultságuk, béke idején azonban fölöslegesek), úgy a saját szempontjukból igazuk van, ha követelik a háborút. Hiszen a béke értéktelenné teszi őket. Minél derekabb egy katonatiszt, minél jobban átérzi hivatása komolyságát és szellemi és erkölcsi tekintetben egygyé olvad vele, annál hevesebben igyekszik az oly korszellemnek ellentállani, amely az életét tévedéssé pecsételi. A jámbor polgár – mondja Marx – aki „egyrészt”-ből és „másrészt”-ből áll (aus Einerseits und Andererseits), szükségesnek tartja a katonát, ám csupán a béke megőrzésének szempontjából. Csakhogy a dolog úgy áll, hogy aki katonának tartja magát, az szépen megköszöni, ha a haza „utcasarkán” rendőri szolgálatot kell teljesítenie.

Persze, hogy *akarja* a háborút, hogyne akarná, hisz kell neki, hisz csak ott mutathatja meg, hogy mit tud, ép úgy, mint csak a világot jelentő deszkákon válik meg, hogy mit tud a színész. Melyik művészt elégítené ki, ha mindig csak a főpróbáig jutna el? Képzelnék el bármely más pályán egy embert, aki arra van kárhoztatva, hogy naponta olyan művön dolgozzék teljes erejével, amelyet aztán megsemmisítenek, vagy nem használnak? Mondjuk, hogy egy embert arra kárhoztatnának, hogy ereje fogytáig, napestig pénzt verjen, amelyet aztán nyomban megsemmisítenének. Pedig ez a hasonlat nem is találó, mert hisz ez az ember, noha hiábavaló munkát végezne, de mégis örömet lelhetné a haszontalan munkában. Ezzel ellentétben a katona még a munka keresztülviteléig sem jut el, hanem állandóan készül „*valamire*”. amit a körülötte levők minden erejükből meggátolni igyekeznek. Igazán tragikus ez a komikus színezetű helyzet. Egy nemzet se kívánja a háborút s azért mégis mindnyájan olyan szervezetet tűnek meg, tartanak maguk közt, amelynek hozzátartozói a háborút szükségesnek *kell*, hogy tartsák, ha csak az érzésük szerint az életüket nem tartják hiábavalónak elfecséreltnek, hazugnak.

Ebből az osztályból indul ki a háború kívánása, akarása. Már most, ha a háborút el kívánjuk kerülni, akkor ezt a nagy akarást *ellensúlyoznunk* kell, még pedig ugyanilyen nagyfokú békekívánással. És itt a hiba. A háborús kedv aktív, az ellenfelek passzívok. Azt hiszik a béke hívei, hogy amennyiben békés indulatúak, minden tőlük telhetőt megtesznek. Ám egy erős és határozott „igent” nem győz le a „nem” szócska. A „nem” sohasem győzheti le az „igent”. Az „igent” csupán egy ugyanilyen erős és agresszív „igen” győzheti le. Így bizony a „békések” nagyon gyengén állnak a „harckészekkel”

szemben. Míg ezeknek életelemüket, érzésük legjavát, tartalmát, világnézetét, szinte mondhatjuk, vallását alkotja a háború, amely *egész* embert kíván, s egész életüket tölti be, a békére törekvők csupán háborúellenesek, s ez által a világot csupán egy ideállal, vagy ha ezt a kitévelt erőnek találjuk, mindenesetre valami pozitívval, egy valószínűséggel, egy ténynyel teszik szegényebbé.

Gyerekkoromban – vérbeli osztrák lévén – a legnagyobb mulatságom a verekedésben állt. Persze megtiltották, hogy verekedjem. De akár a falra hányt borsó, nem használt biz a tilalom, a mulatságomat nem hagytam. Megbüntettek. Ez sem ért semmit, mert összehasonlítottam a nagy mulatságot, melyet valakinek az elpüfölése és a kisebb fájdalmat, amit a büntetés nyújtott s bizony a mulatság maradt felül. így hát tovább is nyúztam a világot. Még ma is úgy érzem, igazam volt akkor. Jóval később tanultam meg, hogy mily gyönyörűség nálamnál gyengébb embereket megsegíteni. Ekkor hamarosan feledésbe ment előbbi szenvedélyem, már nem kívántam verekedni, nem volt szükségem rá. Fölhagytam vele. Így áll az eset másutt is, mint itt kicsiben. A kritika, tilalom és tagadás mindig tehetetlen; a tényeket csak tényekkel verhetjük vissza. Mit érünk el, ha a rosszat, a helytelent megtagadjuk? Itt csak egy orvosság gyógyít; a világot úgy be kell töltenünk jóval, hogy a gonoszoknak és helytelennek egy talpalatnyi föld se juthasson. Hiába panaszkodunk a háború ellen, itt nem segíthet más, mint egy nemzeteket Összefűző kapocs, melynek oltalmában mindannyian jobban érzik magukat, mintha egymástól eltávolodnak.

A háborús kedvet és törekvést, csupán egy ugyanilyen bátor, reményteljes, cselekvő és *még sokkal erősebb* béketörekvés győzheti le, amely nem elégszik meg azzal: hogy elhárító működést fejt ki, hanem mindezek fölött produktív is s az ember lelkét úgy lenyűgözi, hogy szinte szenvedélyévé lesz. Itt a hiba. Szinte azt mondhatnók, hogy az ilyen támadó hősies és teremtő, béketörekvésnek még a fogalma is ismeretlen előttünk. Még a nagy „hegyi beszéd” tolmácsolói előtt is ismeretlen ez a fogalom. Luther így tolmácsolja ezt a passzust: „Boldogok a békére törekvők, mert Isten gyermekeivé lesznek. Egy ó-katolikus biblia pedig azt mondja: „Boldogok a béketűrők.” Weisacker így szól: „Boldogok a béketűrők, mert Isten fiainak nevezhetők.” A görög szöveg azonban nem béketűrőkről, hanem béketevőkről szól. Ez nagy különbség. Láthatjuk tehát, hogy az erőszakos tett ellen itt a béketettet hívják föl, a tett szembekerül a tettel, az erő ellen az erőt küldik a tett mezejére. „Békeszerető”, „békés”: mit jelent ez? Mit más, mint egy érzelmi jelenséget, egy lelki állapotot? Önkéntelenül is elénk tolat a gyengeség, a szenvedő viselkedés képzete. Az evangélista másként beszél. Azt kívánja, hogy a békét: tettel érzük el, akaraterőnkkel fölkorbácsolja, cselekvésre serkent bennünket. Hisz békeszerető az: aki békét akar. Az evangélista azonban azt a békeszeretőt érti, akiben megvan az erő, *békét teremteni*. Ez kell nekünk. Béketevők, békeszerzők kellene, nem pedig háborúellenesek.

Háborúellenes ember elég akad s ha ők Suttner Bertát munkálkodni látják, így szólnak: „Hisz ezt már únosúntig láttuk, hisz ez mindig ugyanaz!” Dehogyan ismer-

ritek, dehogyan láttátok már *ezt*. Hisz ez nem is az, mit ti gondoltok! Ti csupán félelmet éreztek, rettegtek a háborútól! De a félelem nem világnézet ám, a rettegés gyöngé és üres, a rettegés nem teremthet, a rettegés meghunyászkodik és marad minden a régiben.

Suttner Berta azonban nem fél. *Van* bátorsága és erőt érez magában arra, hogy az emberek életmódját megváltoztassa. Azt akarja, hogy a világ, az a világ, amely mindmáig az erőszakosok tulajdona volt, ezután a békeszerzőké, a béketevőké legyen. Ti: csupán gyengeségeket állítjátok sorompóba az erőszakosok ellen. Ő: új erőt szerez a régivel szemben. Hiszen segíteni akar rajtatok, akik íme tehetetlenek vagytok. Ti nem merészeltek cselekedni, ő oly merész és bátor, hogy az emberek szenvedélyét (amelyet ti kiirtani akartok) fölfokozva, magasabb cél szolgálatába akarja állítani.

Suttner Berta új regényt írt. A címe: „A közel jövő regénye”. (Az emberiség nagy eszméi) A mai regények zöme utolérhetetlen művészettel írja meg a „semmit.” Suttnernél ép megfordítva áll a dolog. Ha irodalmi osztályba akarnók sorozni, akkor Guczkov nagy regényei mellé kerülne. Közvetlen hatást gyakorol a könyvre, mert őt magát tartalmazza. Úgy tetszik, nem is az a célja, hogy a cselekvés festésével, a helyzetrajz kidolgozásával teremtsen valamit, még a gondolatainak a formálásával sem törődik. Tudjuk, hogy léteznek olyan emberek, akik pillantásuk erejével, gesztusaik beszédességével olyan ellenállhatatlan hatást gyakorolnak reánk, hogy megértjük őket, megérezzük, hogy mit akarnak mondani, mielőtt ajkuk szóra nyílik. Ezek az emberek vigasztaló, fölemelő, erősítő hatással vannak reánk, boldoggá tesznek bennünket pusztán létezésük által. Így ez a könyv is. Igazi Goethei bölcsesség és világjámborság áramlik felénk ebből a könyvből: erőtadó, éltető, nemes életfelfogás. Ez a könyv fölmelegít és tisztán *érezzük*, minő kincs nekünk ez a bátor, bizó asszony. Ez a javíthatatlan idealista.

Fordította: *Gáspárné Dávid Margit*,

A német nők válasza.

Írta: *Bédy-Sdvwimmer Rózsa*.

A császár 1910-ben nagy ősenek, Lujza porosz királyné születésének századik évfordulóján beszédet mondott a nő igaz hivatásáról. Dédanyját állította a német nő erényeinek mintaképül a komisz utódok elé, akik nem érik be a négy, rossz nyelvek szerint öt K kultuszával (Küche, Kinder, Kirche, Kleider – Kaiser) hanem közjogokért küzdve, ki akarnak lépni a közélet, férfiaknak fentartott, mezejére. Pont a dédanyjában találta a közélet-től irtózó nő ideálját. Luiza királynéban, aki politikailag is tartotta a lelket kétségbeesett férjében, s aki maga kereste fel Napóleont – valószínűleg, hogy a négy K-ről társalogjon vele.

Nos, a császár odadörögvén a modern nőnek, békeken megpödrte híres bajusztát és a nagy nap emlékére leánykájának, Viktoria Lujza hercegnőnek – egy gránátos ezredet ajándékozott. A kis hercegnő nagy zavarban lehetett, hol is helyezze el gránátosait: a konyhában, a gyerekszobában, templomban, vagy ruhaszekré-

nyében, de végre megtudta, hogy a négy K-nak nincs köze a gránátos ezredhez, de van köze az ötödiknek: a Kaisernek.

Gránátos uniformisba vetette hát magát és lovon ülve, délcegen elővezette ezredét az apai örömben úszó császárnak.

Vilmosunk azt hitte, hogy ezzel Lujza királyné emlékének és a gyűlöletes modern nőknek is igazságot tett és új társadalmi kérdések felé fordította császári szemét. Ám a német nők nem tekintették ezt egyoldalú ügynek: az adjon istenre fogadj isten dukál. És mondtak is „neki olyan jó napot”, hogy valószínűleg elfelejti a prédikációt, ha újból kedve kerekednék a nőt a négy K életére utalni.

Válaszuk a február 24-én a császárné védősége és aktív részvétele mellett megnyílt kiállítás: „Die deutsche Frau in Haus und Beruf. Ez a maga nemében páratlan kiállítás nem azt akarta mutatni: mit *tudnak* a nők produkálni, hanem mit produkálnak ma a *házban* és a házön kívüli hivatásban. Nem a női alkotóképesség mérlege akart lenni, hiszen akkor nem szorítkozhatott volna Németországra és nem mutathatta volna be a nő mindennemű munkájának legszerényebb termékeit is, hanem csupán az alkotás mutatós tetejét. Úgy ahogy megcsinálták *ezt* a bámulatos kiállítást, válasz volt a nagy úrnak: „Hiába mondd, hogy csak az otthon a nő helye, nézz körül: a kolóniában ép oly kevéssé nélkülözhetesz bennünket, mint hadsereged kórházaiban, a laboratóriumokban ép oly szükségük van ránk, mint országod kereskedelmében és iparában. A cseléd nem dolgozik otthon, azaz nem a maga otthonában, a földművesasszony sem, a posta, távirtda és telefon nélkülözhetetlen női személyzete, a színeszet, alkotó művészet munkása mind, mind rég kilépett a négy K szűk keretéből és gyökeret vert abban a talajban, amelyben felséged szerint csak hímnemű virág teremhet, holott: az *ember* talaja, megél íme belőle és rajta nemcsak a férfi, hanem a nő is.”

A kiállítás tiszteletet parancsolt a német nőnek és legnagyobb elismerést azokkal szemben, akik *ezt* a nők részéről fejedelmi választ megfogalmazták. Organizatori genie a „Frau Eommerzienrat” Heyl. Az ő koncepciója alapján építette fel sok száz asszony a kiállítás csodaművet, az ő szervezési tehetsége teremtette elő a sok százezernyi márka költséget. Egy hét alatt 165.000 márkát jegyzett csupán néhány olyan cég, amelynek főképen női vevőköre van. Irigykedve szemlélhettük, hogy ott kint legalább mint vevőt megbecsülik a nőt. Vajjon a mi iparunk és kereskedelmünk is százezrekkel támogatná a nők ilyen feministikus demonstrációját? Külön feljegyzésre érdemes sikere a kiállításnak, hogy a kiállítások tradíciójától eltérően teljesen készen várta a megnyitást.

A kiállítást egy óriási sikerű kongresszus egészítette ki, amely a német asszonyok mozgalmának hű tükröképe volt. A mozgalom minden árnyalatát képviselték az asszonyok ezrei, akik a nevelés, oktatás, a pályaválasztás, a nemi erkölcs, a politikai egyenjogúsítás stb. stb. kérdéseit tartalmas előadásokban és hozzászólásokban vitatták meg.

A kongresszus a német nőmozgalom diadalünnepe

volt s a birodalom kancellárja a kongresszus tagjait házában megvendégelve, joggal gratulálhatott *dr. Bäumer Gertrudnak*, a német nőszövetség kitűnő elnökének ahhoz, hogy neki sikerült a „Sammlungspolitik”, amiben a kancellár úr minden erőlködése ellenére édes-kevés eredményt mutathat fel. A kongresszusnak hatezer tagja volt, úgy hogy háromezer embert befogadó teremben délutánonként meg kellett ismételni az előadásokat. Ugyanez volt a sorsa az esti üléseknek és a nagyszerű ifjúsági gyűlésnek is.

Bámulatos kitartás és fegyelem uralkodott az egész idő alatt, amiben a berlini Sociale Hilfsschule für Mädchen ifjú növendékei közül kikerült teremrendezőségnek nagy része volt. A fiatal leányok korán reggel a helyszínén voltak és késő éjjel térhettek csak haza. Mégis rendületlenül és jókedvűen kitartottak egész héten át ami nemcsak nekik, hanem az őket ettől a munkától és a „késői hazamenéstől” nem féltő szüleiknek is dicséretére válik.

A kongresszus anyagát sajtó alá rendezik. Hangelatát, lelkesedését, hatalmas erejét a könyv nem tükrözheti vissza, az mindazok emlékében marad fenn, akik a kongresszuson résztvehettek. A külföldi nőmozgalmat mint hallgatók számosan képviselték. Magyarország részéről Rosenberg Augusztina, mint a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének képviselője vett részt a kongresszuson. Kivüle még Sebestyén-Stettina Iлона, Véges Andrásné, Pogány Paula, Kammerer Ernőné, Ágoston Petemé, Fuchs Malvin, dr. Ágoston Péter, Balassa Béla és e sorok írója hallgatták a kongresszus tárgyalásait. Bár többen is meríthettek volna a tanulságok e bő forrásából.

A császár furcsán érezhette magát, amikor a felesége védősége alatt álló kiállítás megtekintésén tudatára jött a rendezés jelentőségének. Felesége kiállításán – azoknak az egyesületeknek az összeállítására, amelyek munkájában a császárné résztvesz – megszámlálhatta, hogy a 64 egyesület közül egy se fér bele a négy K dícsötött keretébe. És amikor arról értesült, hogy a belügyminiszter, Berlin polgármestere és a berlini egyetem rektora a kongresszus megnyitó ünnepén nagyhangzú szavakkal hódoltak a nőmozgalomnak, tán észrevette, hogy nagy úr tátong a való világ és a császári meglátás és belátás között.

Micsoda ereje a német asszonyoknak, hogy a császárnéval karöltve megtaníthatták erre a császárt!

Beszélő számok.

A postánál, távirtdnál és távbeszélőnél alkalmazott nők szármalmas anyagi helyzetének megvilágítására idézzük „A Posta” című szaklapból a „Magyar Posta-, Távirtda- és Távbeszélőtisztviselők Országos Kaszinója” januári memorandumának következő passzusát (a memorandum az 1911. évi fizetésrendezés hatását panaszolja fel):

„Az új fizetési rendszer a kezelőnőket két osztályba sorozta. A II. osztályú kezelőnők fizetési fokozatai ugyanazok maradtak, az I. o. kezelőnőknek *legmagasabb fizetése 200 koronával emelkedett, lakáspénzük azonban 200 koronával kevesebb lett.* Rendszeresítve lesz

ugyan az új rendszer szerint a B) táblázat 2-ik fizetési csoportjában a „csoporvezetőnői” állás, de ennek betöltését Nagyméltóságod újabb vizsgához kívánja kötni s tekintettel ez állás jellegére, valószínűnek látszik, hogy a kezelőnők közül csak nagyon kevesen érhetik el.

Összehasonlítva a kezelőnők régi fizetési rendszereit, azt látjuk, hogy *kezdő fizetésük 1878 óta mindössze 200 koronával, legmagasabb fizetésük pedig 600 koronával emelkedett*, holott 1878-ban a státus még nagyon fiatal volt, ma pedig már olyan kezelőnők is vannak, akik 40 évet szolgáltak az intézetnél, de azért *közülük egy sincs, aki 40 évi szolgálati ideje alapján élvezhetné az 1600 koronás legmagasabb fizetést.*

Az új rendszer a most szolgálatban levő kezelőnők egy elenyészően csekély részére nézve ugyan 100 korona fizetésjavítást hozott, de a 10–12 év óta kinevezésre váró kiadók, kikből az új rendszer szerint II. osztályú kezelőnők lesznek, *rosszabb viszonyok közé jutnak, mintha a régi rendszer szerint élvezhetnék illetményeiket.*

Ennek bizonyítására a következő táblázatot mutatjuk be:

Szolgálati évig	A régi rendszer szerint		Az új rendszer szerint		Az összes illetmény évenként		Összes illetményben az első hasámban feltüntetett idő alatt	
	fizetés	lakáspénz Bpsten	fizetés	lakáspénz Bpsten	több	kevesebb	nyernek	vesztenek
	k o r o n a							
8	1000	800	1000	600	—	200	—	600
6	1100	800	1100	600	—	200	—	1200
9	1200	800	1200	600	—	200	—	1800
12	1300	800	1300	600	—	200	—	2400
16	1400	800	1400	600	—	200	—	3200
20	1400	800	1500	600	—	100	—	3600
21	1400	800	1600	600	—	—	—	3600
40	1400	800	1600	600	—	—	—	3600

A kezelőnők tehát az új fizetési rendszer mellett a régi fizetési rendszerrel szemben 20 szolgálati évig Budapesten állandóan évenként 200 koronát veszítenek, úgy hogy 20 év alatt összesen veszteségük 3600 korona, amelyből 20 év után sem térül meg egyetlen fillér sem.”

„Az intézetnél alkalmazott kezelőnők egészen más természetű munkakört töltenek be, mint a vasútnál hasonló címet viselő nők, nagy anyagi felelősséggel járó munkájuk végzése közben az utalvány, pénzeslevél, postatakarék, rovatolási stb. szolgálatnál tisztviselői munkakörökben sok százezer korona fordul meg kezükön naponta. Éppen ezért érthetetlen előttünk, hogy míg az 1911. évi költségvetési törvény a hasonló előképzettséggel bíró segédügyi kárnál, „amely a posta különleges szolgálati viszonyainál fogva az üzemi szolgálatnál a m. kir. államasúti alkalmazottak A) és B) táblázatában foglaltaktól eltérő illetményeket” állapított meg, addig a velük egy munkakörben alkalmazott kezelőnőknél e körülményt *teljesen figyelmen kívül hagyta s nemcsak, hogy besorozta őket az altisztek és szolgák részére készített C) táblázat 4. és 5-ik csoportjába, hanem az eddig élvezett tisztviselői lakáspénzeket is elvonta tőlük. Most, míg az új fizetési rendszer szerint a II-od osztályú pt. altisztek 1600, az I. osztályúak 2000, a kezelő altisztek*

pedig 2800 korona fizetést érhetnek el, addig a négy középiskolát végzett kezelők, kik mindenkor kizárólag tisztviselői munkát végeznék, ha I. osztályúak lesznek is, csak 1600 koronáig juthatnak, munkájuk jutalmazása tehát az iskolai végzettséghez nem kötött II-od osztályú altisztjekéhez hasonló módon történik.

Az állam a tanítói fizetések megállapításánál nem tett különbséget a férfi és a női nemhez tartozó tanítók között, nyilván azért, mert szolgálati viszonyaik és végzett munkájuk között különbség nincs.

Nálunk, a magyar posta-, távírda- és távbeszélő-intézetnél is ez az elv érvényesült fokozatosan eddig, amennyiben az 1893. évi IV. törvénycikk I. fejezet 2. §-a a női alkalmazottakat nem „kezelőnekéne, hanem „posta- és távírda-kezelők”-nek nevezi és a segédtsztekkel egy fizetési osztályba sorozza. Bár a törvény e rendelkezése végrehajtva nem lett, annak ellenére a kezelők eddig úgy az egyenruházat, mint a lakáspénz, munkajutalék és részjutalék tekintetében mindig a segédtsztekkel egyenlő elbánásban részesültek. *Most azonban már az 1911-ben kiosztott rendkívüli segély tekintetében a m. kir. kormány nekik nem a tisztviselők részére megállapított 200 koronás, hanem az altiszti és szolgaszemélyzet részére megállapított 100 koronás segélyt utalványozta s ezzel azt a látszatot keltette, hogy a C) táblázatba való besorozásukkal tisztviselői jellegük is megszűnt, holott ők az 1883. évi I. törvénycikk (minősítési törvény) 19. §-a alapján tisztviselőknek tekintendők.*

Mivel kezelőnőink velünk egyforma munkát végeznek, mi, Kegyelmes Urunk, fáradságos, nagy anyagi felelősséggel, alapos előképzettséggel végzendő munkánk leértékelését látjuk abban, ha női kar társainknak még tisztviselői jellege is megszűnik. Pedig erre lehet következtetnünk abból is, hogy újabb kinevezési okmányaik nélkülözik a minősültségüknek és tisztviselői jellegüknek megfelelő címzést. Ha a kezelőnők tisztviselői mi-volta sürgősen nem rendeztetnék, akkor a közel jövőben, a rendszeresítendő családi pótléknál és a tervezett új nyugdíjtörvénynél újabb érzékeny veszteség érhetné kar-társnőinket, mert gyermekeik életkora nem a tisztviselők gyermekeire nézve megállapított életkor szerint lenne számítandó.”

Ezek az idézetek világosan mutatják, hogy sok munka vár még ránk az állam alkalmazottai helyzetének javítása érdekében.

GLOSSZÁK.

Merényletek. A lapok jelentették: „A római merénylet után az orosz kormány megpendítette azt az eszmét, hogy az egyes államok kormányai tartsanak konferenciát azokról a sürgős intézkedésekről, amelyekkel elejét lehetne venni az anarchista-merényleteknek a koronás uralkodók ellen. Ennél pedig, ugyancsak egy olasz esemény kapcsán, sokkal fontosabb volna olyan konferencia, amely elejét venné a koronás főeknek a nép ellen elkövetett anarchisztikus merényleteknek.

A férfiak törvényei. A lapok a minap jelentették: „Nagy Istvánné szülésznőhöz folyamodott egy fiatal kórházi ápolónő, hogy segít-

sen a baján, amit egy orvosnak köszönhet A rendőrség névtelen levélből értesült az operációról s Nagynét letartóztatta. A leányt nyolcnapos fogházra, a szülésznőt egy évi börtönre ítélte a törvényszék.” És az orvos úr?

A boldog egyetértés. Egy nagyjövendű bank-igazgató kártyaszemvédélyének áldozataképpen agyonlőtte magát. A nekrológok elmondták, hogy az öngyilkos tizenkét év előtt elvette X. Y.-t, „akivel mindvégig boldog egyetértésben élt.” A jelentés így folytatja: „Ma reggel, ámbár már elkészült a halálra, a legnagyobb nyugalmat színlelve ment el hazulról, bensőséggel teljes búcsút vett szép, fiatal feleségétől. *Feleségének sejtelve sem volt sötét tervéről, mert nem tudta, hogy az ura nagy kártyajátékos.*” A házaselet tettetésének, hazugságának mindennapi példája, hogy az asszonyok férjükben a ház urát, a család fejét, parancsolójukat, urukat, pasájukat ismerik, de férjükről, az emberről nem tudnak semmit. Mindamellet azonban „boldog egyetértés” uralkodik!

Tisza István és a feminizmus. A mindenhez értesben utolérhetetlen gróf Tisza István lapjában, a Figyelőben elég sűrűn foglalkozik a feminizmussal. Legutóbb is elkövetett egy glosszát Klerikalizmus és feminizmus címen. Ebben, nemcsak Tisza István privilégiumát képező logikátlansággal elismeri ugyan, hogy „az asszonynak nagyon sok jogos sérelme van s modern kultúránk sem biztosítja a védelemnek, a szabadságnak és a megbecsültetésnek helyes mértékét számára”, de egyben a feminizmusban a feleség lealacsonyítását, „az anya magasztos fogalmának s a valóban áldásos asszonyi hivatás” lekicsinylését látja, amely „újabb tetszetősebb, káprázatosabb perspektívák nyitásával letéríti az asszonyt az igazi boldogság útjáról.” Ejnye, ejnye! Illik a logikus, hímnemű agyvelőt ilyen ellentmondásokkal kompromittálni? Ha hiányzik a nőnek, „a védelemnek, a szabadságnak és a megbecsültetésnek helyes mértéke”, akkor ő nincs még a „boldogság útján”. Ha pedig még nincs ezen az úton, akkor a feministák nem is téríthetik le róla. A mi meg az anya magasztos hivatását illeti, jó lesz a Figyelőben egyszer a magasztosságot alaposabban szemügyre venni. Talán íratnának egyszer hozzáértő emberrel is erről a kérdéstről, pl. dr. Szladits Károlylyal, aki az „Egyesült Erővel” 1911. áprilisi számában így ismertette az anya „magasztos” állását: „Az anya helyzete nálunk ép úgy, sőt még inkább háttérbe szorul az atyai hatalom egyoldalú túltengésével szemben, mint odakünn. Hogy ez az állapot nálunk nem fajult szélesebb körben valóságos jogtiprássá, az csakis a természetes érzések hatalmának köszönhetjük, de semmi esetre sem a jogvédő karjainak.

Régi törvényeink még törődtek valamelyest az anya szülői jogával, de mai gyámtörvényünk még ezt a keveset is eltüntette. Az apai hatalom ridegségét nálunk az anya szülői jogának egy sugárkája sem enyhíti. Az apa a gyermek személye és nevelése felett az anya megkérdezése nélkül rendelkezhetik. Ha akarja, még a csecsemőt is elragadhatja az anya kebeléről és másnak gondozására bízhatja. Az apa gyermekét az anya akaratára ellenére is idegennek örökre adhatja. A kiskorú gyermek házasságához csak az apa engedélye szükséges, az anyát a törvény meg sem kérdezi. Még halála után

is elzárhatja az apa az anyát gyermekeihez való jogától, mert végrendeletben más gyámot nevezhet nekik, míg az anya gyermekének gyámot általában nem nevezhet. Az anya helyzete csak akkor javul meg, ha férjétől különválnak, mert akkor a gyermekek elhelyezésébe közbeszól a gyámhatóság és a bíróság is. Az azonban lesújtó kritika egy törvényre, hogy az anya jogát csak a házásélet feloldása árán tudja oltalomban részesíteni. Valóban: ennél tetszetősebb, káprázatosabb perspektívákat nyit a feminizmus, a mely az anyaságot nemcsak a Figyelő glosszáiban, hanem a törvénykönyvekben és intézményekben is magasztosnak akarja elismertetni.

A kínai formula. A kínai parlament tárgyalta a nők választójogának kérdését. Egyhangúan mellette nyilatkozott, – de a kivített későbbre halasztotta. Mindig tudtuk, hogy a mi „radikálisaink” copfosak, de még mi sem sejtettük, mennyire édes egytestvérek a vérbeli kínaiakkal.

Mire kell az adópénz? A Népszavában olvassuk: „Bihar vármegyének közigazgatási bizottsága ülést tanott és ezen fődözet hiányában elutasították a következő testületek segítséget kérő folyamodványait: 1. A hírlapírók nyugdíjintézete; 2. a magyar aviatikus-testület, amelyet pedig Budapest fővárosának körirata támogatott kérésében; 3. a kolozsvári egyetemi menza; 4. A feministák egyesülete.

Ellenben volt fődözet a következő két testület számára, amelyek ezer-ezer korona megyei segítséget kaptak: 1. A megyei lóverseny-egylet és 2. az ügetőverseny-egyesület.” Ehhez nem kell kommentár. De csoda-e, ha a lovak oly büszkék Magyarországon?

A telefonos kisasszony.

Írta: László Artúr.

Majdnem ugyanazok a szempontok, amelyek a nőknek főleg kereskedelmi irodákban való alkalmaztatásához vezettek, voltak irányadók a női munkaerőnek telefonközpontokban való alkalmazásánál is. *Olcsó* munkaerő kellett itt is, olyan munkaerő, amely csekély anyagi ellenszolgáltatásért türelmesen végzi el a legmonotonabb munkát, az örökös jelentkezést és kapcsolást, amelybe csak a „mással beszél” hoz némi változatosságot. Ott az örökös gépenkopogás, itt a folytonos dugó-kapcsolás, mind olyan munka, amelyre a nők „egyenesen hivatvák”, hiszen „természetüknél fogva jobban tudnak tűrni és (kifáradás esetén) szenvedni is”. Ezeket a munkákat, ezt a szellemi rabszolgaságot szívesen átengedték a férfiak, itt nem fájt a konkurrencia. A nők szervezkedésének erejétől függ, mennyit tudnak hozzászerezni a nekik átengedett olcsó területhez.

*

„Halló! Központ?! Kérem 117-58-at! „117-58. Megvan”. Ime, ebben a rövid mondatban a technikának egyik legnagyobb eredménye mutatkozik, mert ha igaz az, hogy a technika egyik főcélja az ember életét kényel-

mesebbé tenni, akkor a telefonberendezésekkel az egymástól távol levő emberek kölcsönös érintkezésének kényelmességét tökéletesen elértük. De amikor ahelyett, hogy a tollat vennők kezünkbe vagy akár sürgönyüzenetet küldenénk, néhány szó kiejtésével a telefonos kisasszony közvetítése mellett esetleg óriási távolságokat áthidalva és minimális idő aiait „elektromosan” szomszédságába kerülünk annak, akivel tárgyalni óhajtunk, vájjon akkor ki gondol arra, hogy az, aki nekünk, helyünkben el sem mozdulónak, ezt a végtelenül kényelmes összeköttetést eszközlí, sok száz más türelmetlen embernek hasonló óhaját szakadatlap, pillanatnyi nyugalmat sem hagyó egymásutánban teljesítve, cseppet sem kényelmes munkát végez!? Sőt vannak még oly korlátozott emberek is, akik, ha a kívánt szám „még mindig mással beszél”, egészen komolyan haragsznak a telefonos kisasszonyra és nemes felháborodásuk pillanatában képesek az ő személyének tulajdonítani azt, ha nem kapnak mindjárt összeköttetést.

Annak, akinek belátása van és aki pillanatra el tudja magát képzelni az ilyen munkát végző embertársa helyzetébe, nem kell hosszabban illusztrálni a telefonközpontok kezelőnőinek idegrontó munkáját. Ha elgondoljuk, hogy mily óriási számú telefonközpont van a föld kerekiségén és hogy az ezeknek 40-60 méter hosszú termeiben egymás mellett ülő kezelőnők összes száma mekkora, akkor a telefonkezelés munkájának emberségessé tételét kötelességszerűnek kell követelnünk. Ehhez nem kell valami különös humánus vagy szociális szempontot érvényesíteni.

E tekintetben az utóbbi években, ha nem is nálunk, a viszonyok kedvezőbbekké váltak. Nem kutatom, vájjon az említett munka enyhítésére irányuló törekvés, vagy a technika haladásának „eleven ereje”, mint olyan, hozta-e létre azokat az újabb telefonberendezéseket amelyeknél a kezelőknek egyszerűbb és könnyebb munkát kell végezniök: a fő az, hogy megvannak. Különösen Amerikában, Svéd- és Németországban foglalkoznak sokat az úgynevezett félig önműködő telefonberendezésekkel, amelyeknél a kezelőnek nem kell többé sok ezer szám közül, a kívánt számot kikeresnie és dugós zsinórokkal folytonos be- és kikapcsolásokat eszközölnie, hanem egyszerűen billentyűket kell lenyomnia, annyit, ahány számjegyből a kívánt szám áll; ugyanis négy billentyűsor van egymás mögött elrendezve az ezreseknek, százásoknak, tízeseknek és egyeseknek megfelelően és mindegyik billentyűsor természetesen csak tíz billentyűből áll. Ily módon a kezelőnek csak tíz-tíz billentyű közül kell egyet kiválasztania, ami még a közönséges gépirásnál is jóval könnyebb munka. A

többit azután önműködően elvégzik az igen szellemes szerkezetű úgynevezett utánkapcsolók, amelyek végül ismét önműködően térnek vissza a további összeköttetésekre kész, eredeti helyzetükbe.

Vannak olyan telefonberendezések is, amelyeknél nincsen központ, hanem maga a fél választja ki és kapcsolja be a kívánt vonalat; innen a név: vonalválasztó állomások (mint a milyenek a házi telefonberendezések). Hogy ezek a vonalválasztók – melyek csak csekély számú vonalnál használatosak – és általában az önműködő telefonberendezések hová fognak fejlődni, azt ma még előrelátni nem lehet (már küszöbön áll a drótnélküli telefon, amelynél csak lokális vezetékekre van szükség), de bizonyos, hogy ezeknek nyomában majd sok száz-ezer telefonkezelő fog felszabadulni, hogy emberhez méltóbb munkánál találjon alkalmazást. Régebben az emberi munkát helyettesítő gépek feltalálása a munkások lázadását vonta maga után, akik a gépekben kenyerük elrablóját látván, azokat nyilvánosan elégették vagy összezúzták, nem gondolva arra, hogy a gépek ismét új munkatereket nyitnak meg (mint a milyen már maga az új gépek gyártása is). Nos, az újfajta telefonberendezéseket illetőleg egyáltalában nem kell attól tartanunk, hogy a telefonkissasszonyok ezrei fel fognak lázadni. Mire ez a jövőben aktuálissá válhatnék, már jobb viszonyok fognak uralkodni a női munka minden terén.

Csak egy a baj: a javulás nagyon lassú. Mi rendszerint csak előkészítjük az erkölcsi javakat, amelyeket azután a jövő nemzedékek élveznek. Szabad volna kissé önzőbbeknek is lennünk és a tempót gyorsítva, a jelenért is, ne csak az utódok hálájáért munkálkodnunk. Tehát pl. a közönséges telefonberendezéseket is a munkaenyhítéssel járó említett újabb berendezésekkel kellene már ma helyettesítenünk. Persze, műszaki vonatkozású intézményeinkben is a humánus szempont csak másod- vagy harmadrangú, az első a *költség* kérdése. Így a villamos vasúttársaságok is az elgázolás elleni mentő készülékeket csak azért nem *alkalmazzák*, mert ezeknek minden felszerelése és karbantartása sokkal nagyobb évi költséggel járna, mint amennyit a társaságok a szerencsétlenül jártak hátrahagyottainak kártérítés fejében évente fizetnek.

*

A technika halad a maga útján, közben folytonosan erkölcsi javakat teremtve. És ámbár igaza volt Sir Alexander B. W. Kennedynak, mikor az angol mérnökegyet elnöki székét elfoglalva, többek között azzal üdvözölte mérnök-kartársait, hogy „mindig nagyon kellemes érzés, ha magunkat fensőbb lényeknek képzel-

hetjük, de még sokkalta kellemesebb érzéssel tölthet el bennünket az a meggyőződés, hogy mindennapi kenyerünket megkeresve, egyúttal embertársainkat is magasabb erkölcsi javakban részesítettük . . .” – mégis bizonyos, hogy a technikában a humánus szempontot igen sok esetben, hogy úgy mondjam, „öntudatlanul”, indirekte érvényesítik. A nőktől, kik a szellemi munka tereibe is beviszik „a nagy érzést”, elvárhatjuk, hogy ha majd a technika világa egészen megnyílik előttük, ott ezt a szempontot *tudatosan* fogják érvényesíteni.

Bizonyára megtették volna ezt, ha alkal-
muk lett volna, a „telefonkissasszony” – aki egyébként sokszor családos asszony – helyzetével szemben is, amelyet különben csak példaként hoztam fel a többi hasonló közül, amelyek, sajnos, még igen nagy számban vannak.

A nők választójoga a gyakorlatban.

Írta: George Creel és Ben B. Lindsey.

(Vége)

Itt meg kell emlékeznünk a piroslámpájú kerület politikai befolyásáról is.¹⁾

A rágalmozók szerint e kerület lakói vezetik és döntik el a választásokat Coloradoban.

Könnyű ilyen vádat emelni és hatása biztos; hiszen sokan vannak derék emberek, kiknek tárgyilagossága az undorba fül, mihelyt ennek a társadalmi bajnak csak a nevét hallják. De a vád végre is csak két esetben állhat meg. Vagy több a prostituált Coloradoban, mint a tisztességes asszony, vagy csak az előbbieket szavaznak s az utóbbiak tartózkodnak a szavazástól. Most már könnyen jutunk az igazság nyomába. A prostitutio Coloradoban 4-5 városra szorítkozik és az egész állam szempontjából nézve felszínes baj, mely bányakerületeink kalandorainak sátraikat követi nyomon.

Legtöbb prostituált a legnagyobb városban, Denverben van. Itt kellene tehát ellenségeinknek állításaik bizonyítására legtöbb módjuknak lennie s mi igazságtalannak mondhatnók, ép a legnagyobb városnak, egy átlagos helyett, való kiragadását. De mit mondanak a számok?

Armstrong rendőrfőnök szerint van Denverben 500 prostituált és a negyedik választókerületnek 1., 2., 3. része a piroslámpás kerület. A választási eljárás vezetői szerint pedig

az! részben van bejegyzett prostituált	54,	nőszavazó volt	46
a 2. „ „ „	61,	„	53
a 3. „ „ „	61,	„	45
176,			144.

A 144 szavazó asszonyból a választási eljárás vezetői 14-et tartottak tisztességes asszonynak. Tehát az utolsó választáskor Denverben 159 prostituáltnak volt szavazati joga és 130 élt vele.

¹⁾ „The red light district,” a prostituáltak negyede felismerhető a házakra erősített piros lámpásokról Coloradoban nincs rendőrhatalósági szabályozás.

Némi meggondolás nyilvánvalóvá teszi, hogy a hivatásos prostituált nem is kíván szavazni. Kilenc esetben tiz közül álnevet visel a szerencsétlen s a választók lajstromába való felvétel olyan adatok bevallására kényszeríti, melyeket szívesebben eltitkolna. A rendőrség nyomása alatt is állanak és nem egyszer megtörtént, hogy fizetett és szervezett kortések elkeseredett választási küzdelmek esetében szinte erőszakkal hurcolták őket az urnákhoz. De a közvélemény mindannyiszor oly hevesen tiltakozott ez ellen, hogy ez a fogás már kiment a gyakorlatból. Nem árthatna magának nagyobb mértékben semmivel egy politikai párt sem Coloradoban, mintha a prostituáltakat hajtáná fel jelöltjei érdekében.

De még ha mind az 500 szavazott volna a 130 helyett és osztatlanul egy helyre adták volna szavazataikat, akkor is mit nyomna az a latban? Az utolsó választáskor Denverben leszavazott 30.000 nő. Mit jelent ebből 500 szavazat? És mégis hitelre talál országszerte az a hazugság, hogy Coloradoban a választásokat a prostituáltak döntenek el, sőt még itthon is rázzák a fejüket a tájékozatlanok s a könnyen befolyásolhatók.

Lássuk most a másik feltevést, hogy a tisztességes asszonyok nem szavaznak. 1908-ban Denverben: a választók lajstromába fel volt véve 35.620 nő, 41.540 férfi
szavazott 29.084 38.891
nem szavazott 6.536 nő, 4.649 férfi.

Megbízható statisztika nincs, de a mi van, azt mutatja, hogy több asszony véteti fel magát a lajstromba, mint férfi. Denverre visszatérve, adatok az utolsó választás idejéből:

Rész	Kerület	Férfi		Nő	
		Bejegyezve	Leszavazott	Bejegyezve	Leszavazott
14	8	369	300	348	299
7	10	176	141	203	176
1	15	262	221	267	244
	összesen	807	662	818	719

Jegyezzük még meg, hogy a 8. ker. 14. része jó módú városrész, sok tanult szakemberrel lakói között; a 10. ker. 7. része gazdag, elegáns városrész; a 15. ker. 1. része kizárólagos munkásnegyed. Tehát valamennyi társadalmi osztály asszonyai élnek szavazati jogukkal. Az utolsó 10 évről szóló statisztikák szerint a szavazó választók 48%-a Coloradoban nő, holott a lakosságnak csak 45%-át képezik. Említésre méltó, hogy a választások iránti érdeklődés Coloradoban nagyobb, mint bármelyik államban. Hogy a nők is politizálnak, a férfiak is nekibuzdulnak; hiszen hol a férfi, aki megvereti magát asszonyoktól olyan csataterén, hol egyeduralgó volt annyi ideig? Bostonban az utolsó választáskor 40.000 szavazati joggal rendelkező férfi nem szavazott; ilyen vagy ezzel arányos adatot Coloradoból idézni nem lehet.

A férfiválasztók közönyössége sokszor képezte panasz tárgyát s a férfiak választójogának történetében nagy fejezetet tölt be a tudatlanság, a bűn s az oktalanság. Hol az igazság tehát, ha valaki azt akarja, hogy a nő, amint jogot kapott rá, rögtön lelkesedéssel, emberfeletti bölcseséggel és csalhatatlan jogérzékkel gyakorolja? De még éles késsel történt boncolás után se tagadhatja az igazságosan gondolkodó férfi, hogy a nők választó-

jogának 17 évi gyakorlata Coloradoban a jog megadását igazolta.

Ezt a tényt a nők szavazati jogának máshova való ellenségei rendszeresen szem elől tévesztik. Nem törődve számokkal s tapasztalatokkal, tekintet nélkül az igazságra, illendőségre s tisztességre, hetet-havat összehordtak elfogult írók annak a bebizonyítására, hogy a nők szavazati joga Coloradoban nem vált be. Csak Colorado lakói ítélik meg: megvásárolható írók és szónokok a hazugságnak és ferdítésnek minő szélsőségeire ragadtatták magukat.

Minden előzetes tájékozódás nélkül irtak jól megfontolt tanulmányok gyanánt kiadott cikkeket s egy bizonyos nagy feltűnést keltett vélemény, mely csakhamar utat talált egy tekintélyes folyóirat hasábjaihoz, a politikai Colorado legmegvetettebb osztályából származott.

A nők választójoga gyakorlatának és eredményeinek vizsgálata nem kellemetlen az asszonyok szemében, akik a kritikával szemben nem túl érzékenyek. Inkább az ellenkezője igaz, hiszen tudják, hogy a megértő kritikus tanácsa jó szolgálat s az elfogulatlan vizsgálat ajánlévelében végződik. Szívesen látják a tények latolgatását, hisz belőlük levezethető a nők szavazati jogának szükségessége matematikai biztossággal. De megkövetelik, hogy az ilyen vizsgálat tárgyilagos és igazságszerető legyen. Beérik vele, hogy e 17 év eredményei alapján ítéljék meg őket, de el is várják, hogy a kritika ennek a 17 esztendőnek szembeszökő tanulságait ne mellőzze. Felháborodnak a megújuló támadás erkölcsi rútságán, hiszen az eredmények oly félreérthetetlenek, akár a számok. Úgy szokás mondani, hogy a férfi konzervativizmusa nem tud a nők választójogába belenyugodni. De ez csak a nemek ellentétének más elnevezése. És igazán ez volna a támadások alapja? A támadások szívóssága, szervezettsége és élessége vajjon nem mutat-e egy másik rejtettebb és nyugtalanítóbb okra?

Majdnem minden asszony, akármi a származása s a nevelése, született ellensége az alkoholiparnak. Gyűlöli a korcsmát, mert félti tőle otthonát és családja férfitagjait.

Az asszonyok gazdasági érzéke is élesebb, mint a férfiaké. A háziasszony megbecsül minden garast. 10, 15, 20 fillérnyi árengedmény sohasem tesz számot egy férfi szemében, de kevés asszony nem érzi a „végeladás” csábító hatását. Ha arról van szó, hogy a közúti közlekedés díjszabásának alapegysége 0.25 magas, hogy a gáz árából 0.5 megtakarítható, hogy a telefon-díj leszállítandó, hogy a közlekedés drágasága növeli az általános drágaságot, akkor a férfinak nincs annyi türelme, hogy a megtakarítható filléreket összeadogassa. Ezt a türelmetlenséget az asszony nem ismeri. Ő mind összeadja a filléreket s összegül koronákat kap. Az ő füle szívesen hallja a nemzetgazda dicséretét.

Asszonyok küzdöttek az első sorokban a vízmonopolium megújítása ellen és szavaztak a községi vízművek építése mellett. Elsősorban a szavazó asszony követeli ma Coloradoban a vasúti, gáz- és telefontarifák revidálását.

Amíg csak férfiaknak volt választójoguk, három „száraz” város volt Coloradoban.¹⁾ Amióta asszonyok

*) „Prohibition System”. Ezekben a városokban az alkohol kimérése tilos.

szavaznak, a községek megkapták a kocsmanyitás eltiltásának jogát, ma van 50 „száraz” város és három „száraz” kerület. Denver egyike azoknak a kevés városoknak, amelyekben a községi tanács tagjai közt nincs egy kocsmáros sem.

Az alkoholtörvény gyűlöli a nőválasztót, mert nem lehet az alkohollal szemben elfoglalt ellenséges álláspontjáról eltéríteni, nem lehet elbutítani. A trüstkök félnek az asszonytól, mert nem tudnak kedvükre elbánni vele. És ugyan ki tagadhatná, hogy a politikában az alkoholtörvény s a szavazatvásárló nagyipar paktál egymással? Ez a két romlott hatalom mindig egymás kezére dolgozott s ma is együtt dolgoznak a kétségbeesők energiájával a nők szavazati joga terjedésének megakadályozásán. A játékosok, korcsmárosok, a lebujsok politikusai, a nagy tolvajok, akik választási vesztegetések és a nép kizsákmányolása által meggazdagodnak – ők a nők választójogának esküdt ellenségei, tőlük származik az az ellenállás. Ok táplálják titkon a konzervatívizmust s az öröklött előítéleteket!

A tisztességes térfi nem rosszindulatból ellensége a nők választójogának. Nála a legrosszabb esetben is csak a nemek ellentéte vagy az uralmat védő ösztön dolgozik. Jellemző, hogy Coloradoban mindmáig tisztességes férfi nyilvánosan nem lépett fel a nők választójoga ellen. A férfiak itt többségben vannak, ha tehát összességükben a nők választójoga megszüntetését kívánják, ez biztos sikert kínáló program volna.

Tényleg 1001-ben újra határoztak a nők választójogáról, mert szavazás alá került a javaslat, hogy az alkotmányban ez a szó „férfiak” mindenütt törlessz. ¹⁾ Akkor a nők szavazati joga 8 éves volt és előnyei távolról sem voltak oly nyilvánvalóak, mint ma. Mégis a javaslat többségét 35.000 szavazat alkotta.

Ha más államokban előítélet és hagyomány vezet a nők választójogáról szóló vitákat, Coloradoban a tárgyalagosság e szerep. Vannak, akik ellenséges érzések alapján, de nincs olyan oktalan, aki úgy érvelne ellene, a hogy a keleti államok megtapsolt szónokai teszik.

A nők bevallott hibái a sokáig kicsinyes házi gondok közt elmerülve volt egyének hibái. Colorado férfiai megtanulták, hogy a politikai jogok tágitják a nők látókörét és eltüntetik e hibákat.

Hallottuk, hogy minnek a választójog az asszonyoknak, akik még a cselédkérdést se tudják megoldani. Coloradoban a cselédkérdést a munkáskérdés egy részének tekintik és ki meri állítani, hogy ezt a férfiak megoldották? Taft elnök maga arra a kérdésre, mi lesz a megoldás, azt felelte: „Isten tudja!”

A szalonok erénye, az esztétikai képzettség, csak önszépítés. A látókör tágitása általános műveltség útján személyes és önző, a politika útján azonban a közjót szolgálja.

Colorado férfiai belátták ezt és tudják, hogy asszonyaiknak ereje és öntudata megnőtt nőiességüknek, avagy értékes női tulajdonságaiknak kára nélkül.

Ha a rossz, önző, alsórendű és megvásárolható elemektől eltekintünk, nincs férfi Coloradoban, aki a nők választójogát egyszerűen megszüntetni s a régi állapotba visszatérni kívánja. Az állam, mely azelőtt a trüstkök

kezében volt és pseudoparlamentarismusa miatt országos szégyen: ma erőteljesen küzd szabadságáért.

És ez a küzdelem, amely elsősorban az általános felháborodásból fakadt, nem csekély támogatásban részesült a választó asszonyok részéről és az ő segítségüknek köszönhető nem egy diadalát.

Fordította: G. P.

A házasság reformja.

Írta: Gonda József.*

A híres „svéd írónőnek, Ellen Keynek könyvében lapozgatok. Ellen Key a legbátrabb realista a szabad szerelem írói közt, ki tudományos alapon nyugvó meggyőződésébe beleönti asszonyi lelke tüzes ábrándjait s mély és objektív megfigyeléssel ír a szerelem evolúciójáról.

Szerinte a szerelem a testi és lelki életet egyaránt magába foglaló egységes szenvedély, mely új értékek felmelésére hivatott; ehhez pedig a szerelmi egyesülés belső szabadságára van elsőbbség is szükség. A házassághoz a férfinél legalább 24 évre, a nőnél legalább 20 évre, ép testi és szellemi életre van szükség. A házassághoz kötelező az előzetes orvosi vizsgálat. Erkölcstelennek tart minden szerelemnélküli apaságot vagy anyaságot, minden felelősségnélküli apaságot vagy anyaságot s minden elfajult vagy éretlen egyének apaságát, anyaságát.

A válás tekintetéből a teljes szabadságot óhajtja felállítani, kiindulván abból, hogy bármily visszaéléseket hozzon is létre a szabad válás, súlyosabbakat, mint aminőket a házasság hozott, nem hozhat. A házasság, mai formájában és erkölcsrendjében, nyers nemi szokásokig, lélekgyilkosságig, a személyes szabadság megsértéséig sülyedt. Csak az orvoshoz s a bírósági aktákhoz kell fordulni s megkapjuk, hogy mi is az a szent házasság? Szülői, baráti, gyermeki kapocs a mint megszűnik, úgy szűnhetik meg a szerelmesek között az érzelmi kapocs s a modern, finom kultúrájú, intelligens lélek minden idegszála visszaborzad attól a gondolatától, hogy szerelmi érzése idővel bilincscsé válhatik, mely érvényesülésében, szerelmi életében, szellemi, társadalmi és fizikai működésében akadályozza.

A boldogtalan házasságot fel kell bontani; a boldogtalan házasságban élni egészségtelen, erkölcsi mételey, megtiprása a legtisztább lelki érzéseknek. Fel kell bontani az ily házasságot, tekintet nélkül arra, hogy gyermekes-e vagy gyermektelen. Fel kell bontani, mert bizonyiak azok a lelki csatlakozások, melyek a házasságok társadalmi kényszere következtében színté, napirenden vannak s amelyekről tulajdonképpen egyik fél sem tehet, mert a differenciák, amelyek a házasság erkölcsi kereteit lerombolták, merőben egyéni természetűek s a házastársak jellemének egyenlenségéből, intelligenciájuk különbözőségéből, erkölcsi felfogásuk, akaraterejük divergációjából eredőek.

Micsoda örült rendszer ez, mely két egyéniség tekintetében különböző embernek a házassági kényszer örve alatt az életét megmérgezi, örömeiben megkeseríti, otthonát pokollá változtatja. Micsoda erkölcsi törvény az, mely összeköthet két egymást nem értő, talán gyűlölő férfit és asszonyt? Hol van ott a morál, ahol a férfi és nő külön, házasságon kívül, sokszor egymás tudtával és engedelmével, idegen gyönyöröket keresnek és élveznek?

E nyilvánvalóan perverz állapot ellen küzd, asszonytól alig látott erővel Ellen Key s hirdeti, hogy ezeknek az ostoba bilincseknek már a gyermekek érdekében is le kell hullaniuk. Mert kivételes lények ha tudják is viselni egy elhibázott házasság nyúgeit, a házasságból származó szegény gyermekek nem a szülők együttélésének, mint inkább együttműködésének tanúi.

* Mutatvány szerző Semper Idem című művéből.

¹⁾ A nők választójogát külön törvény léptette életbe.

A szabadválás jogintézményében az lesz a fő, hogy az apa és anya ne a gyűlölet Medúza arcával, de a változhatatlanban való megnyugvással, egyetértésben váljanak el s hogy már a gyermekek érdekében is barátoknak tekintsék egymást. Ez csak tisztán intelligencia dolga s ehhez csak izlés, emelkedett lélek s okos agy szükséges; elítélendő a legnagyobb mértékben a jó rokonnok azon törekvése, mely az egymástól elvált feleket, az egymás iránt való izzó gyűlöletre sarkalja.

Indokolja bölcs filozófiával és tartalommal a házasságban való kényszerű együttélés természetellenességét. Vannak emberek, kik egész életükön át szerették, imádták volna egymást, ha nem kellett volna akarataikat, meggyőződéseiket, a családi kereteken belül, egymás kedvéért lépten-nyomon módosítani, alárendelni, alakítani. Hiszen a legtöbb esetben, a legtöbb családi boldogtalanság, háborúság lényegtelen nézeteltérésen alapszik s ha a házastársak között a megrögzött szokásokhoz való konok ragaszkodás nem fojtotta volna meg a boldogságra törekvő nemes ösztönt, a differenciák egy kis belátással, józansággal kiegyenlíthetők lettek volna.

Hiszen nyilvánvaló, hogy csak a kevésbbé is ideges egyénekre mily leverőleg hat a megszábotott keretekben való mozgás, az örökös függési viszony s egymás szeszélyeinek állandó respektálása. Ez a lelki nyomás azután fojtotta, unalmassá, fárasztóvá alakítja át a legmelegebb családi fészket is s a házassági kényszerrel egybeállított házastársak kezdik a házasság szokásos kereteit átalakítani, tágítani, hogy azok újabb lelki és egészségi igényeiknek megfeleljenek. És egyszer csak azt veszik észre, hogy egymástól lelkileg teljesen eltávolodtak s nincsen kapocs, ami őket egybetartsa más, mint a törvény, meg az, áldás.

Új házassági jogszabályokat állít fel ezert Ellen Key, mert a meglazult hitvesi szerelmi Kapocs után mi következik egyéb, mint a szeretők jelentkezése, az asszony ingadozása, majd elbukása s a Bartl főhadnagyok boszúálló lövése. Új házassági szabályok felállítását tervezi addig is, amíg a társadalom a saját maga nevelte kultúrájából ki nem formálódik s önmagától rá nem jön arra a metafizikai nagy igazságra, hogy minden, ami a természeti erőkel ellenkezik, megbosszulja magát.

SZEMLE.

Meghívó. A férfiliga a nők választójoga érdekében április 20-án este 6 óraker tartja rendes évi közgyűlését a Társadalmi Múzeum helyiségében (V., Mária Valéria-u. 12.) A napirend: Elnöki megnyitó, titkári jelentés, pénztári jelentés, elnök és választvány megválasztása, indítványok.

Az angol események. Az angol nők választójogára nézve februárban így állt a helyzet: A parlament előtt feküdt a Conciliation Bill, amely minden párt többségének megállapodása értelmében a nők választójogának azt a mértékét kívánta megadni, amelyet a konzervatívok mint maximumot, a liberálisok és a munkáspárt tagjai, mint minimumot egyetértően készek voltak elfogadni. Előkészületben pedig Asquithnek egy a férfiak általános választójogára vonatkozó törvényjavaslata áll, amelyhez a nőkre vonatkozó *pótindítványt* a miniszterelnök kész a törvényjavaslat lényeges részének elismerni, ami állását is az elfogadáshoz köti. Egy kivételével az összes választójogi testületek bízták benne, hogy e szituáció 1912-re biztosítja az angol nők választójogát. A suffragettek leg-harciasabb testülete, a Womens Social and Political Union azonban méltatlannak találta azt a helyzetet, hogy míg a férfiak választójogát és ennél sokkal kisebb kérdéseket a kormány magáévá teszi, a nők választójogát „private members”, egyes képviselők jóakarátának szolgálatja

ki. Ebben a nő választójogának kijátszását látták. Amikor az angol nők türelmük határához elérkeztek, a kormány egyik tagja, Mr. Hobhouse provokáló beszédet mondott Bristolban, amelyben gúnyolódva mondotta, hogy a nők nem veszik olyan komolyan az ügyet, mint a férfiak, akik választójogukért mindenkor forradalmakat tudtak szítani. Erre a provokálásra a harcias suffragettek testülete elhatározta, hogy Mr. Hobhousenak forradalmi választ ad. Március 4-ére tüntetést szervezett, amelyen megállapodás szerint *emberéletet és pótolhatatlan javakat kímélve*, erőszakos kárt tettek a City – ablaküvegeiben. Ez az erőszakos eljárás izgalomba hozta Londont, a károsult kereskedőket védelmi intézkedésekre bírta és közel 20 tüntetőt börtönbe juttatott. Kényszermunka, sok heti börtön jut ki a tüntetők többségének, akik között Anglia legelőkelőbb asszonyait ép úgy találjuk, mint az egyszerű munkásnőt. Az elitáltak között van *Anglia első női polgármestere, dr. Garrett-Anderson orvos és leánya, dr. Anderson orvos is. Dr. Ethel Smith*, Anglia legelismertebb komponistája is kényszermunkát végez most a börtönben.

Ezek a forradalmi tüntetések, amelyekben csak néhány száz börtönviselésre elszánt nő vett részt, hogy a maga szenvedésével megváltsa Anglia asszonyait, a női választójog álbratáinak alkalmas ürügyet szolgáltatott arra, hogy a Conciliation Bill ellen *szavazzanak* A március 28-iki második olvasáson nyolc szótöbbséggel elvetették a Conciliation Bilit és ezzel – igazolták a harcias suffragetteket, akik maguk is elleneztek ezt a javaslatot, mert az egyes képviselők szeszélyétől nem akarták függővé tenni ennek a hatalmas kérdésnek a sorsát. A Bill leszavazása – miután tavaly 167 szótöbbséggel elfogadták – tényleg mutatja, hogy az angol képviselők többsége nem elvből, hanem kényszerűségből szavazta meg eddig a Bilit s hogy szívesen követ el politikai elvtelenséget a nők joga rovására. Mert arról van szó: hisszük-e, hogy a nő ugyanúgy ember, ugyanúgy polgár, mint a férfi és közre akarunk-e működni e hitünk törvényes kifejezésének megalkotásában vagy sem. Ha igen, akkor nem ingathat meg bennünket az asszonyok egy csoportjának még olyan eljárása sem, amelyet esetleg nem helyeselhetünk Nem büntethetjük meg az asszonyok millióit néhány ezer asszony nekünk nem tetsző viselkedéséért, mint ahogy a férfiak *összességét* sem büntették soha egyes férficsoportok alkalmatlan tetteiért. Aki barátja az ügynek, az *taktikai* szempontból talán sajnálhatja, hogy a márciusi események megnyergelték az álbratokat szöktető paripákat, de nem ülhet fel maga is ilyen sánta lóra.

Női uralkodók. Wilhelmina immár nem az egyetlen asszony az európai fejedelmek sorában. A februárban meghalt luxemburgi nagyherceg trónját egyetlen gyermeke, Mária hercegnő foglalta el.

Férfiliga a nők választójoga érdekében. A férfiliga március 27-én érdekes előadás rendezésével gyarapította eddigi sikereit. Dr. von Ursin, a finn képviselőház volt elnöke, európai körútján Budapesten a férfiliga keretében mondott el kiválóan érdekes részleteket a nők politikai jogának hatásáról Finnországban és Ausztráliában. Az illusztris előadó hazájának egyik legelőkelőbb államférfia, akinek nagy része van abban, hogy a nagy verteién finn forradalom nemcsak a férfiaknak, hanem a nőknek is juttatott az új jogokból. Előadásában különösen hangsúlyozta, hogy a nők szolidáris és szívós küzdelme nélkül a finn forradalom sem juttatott volna a nőknek új

jogokat. A kereskedelmi és iparkamara termében dr. Dirner Gusztáv egyet, tanár elnökle alatt tartott gyűlés nagy közönségének sorában volt Stritt Mária asszony, a német választó-jogi szövetség elnöke is.

Nők a városi közigazgatásban – Magyarországon. Külföldön már jól bevált a nők munkája a városi közigazgatási ügyekben. E tapasztalatokon okulva, a minden modern mozgalomban vezető Nagyvárad város törvényhatósága márciusi közgyűlésén megszavazta Dr. Agoston Péter jogakadémiai tanárnak azt az indítványát hogy a lakás- és élelmezésügyi bizottságba 5 nőtagot is válasszanak be. A határozat belügyminiszteri megerősítésre vár.

Van-e a női és férfi munka közt különbség? A „Berliner Tageblatt” a minapában körkérdést intézett a legelőkelőbb berlini üzletek azon tulajdonosaihoz, akik nagy számmal alkalmaznak női munkaerőt üzleteikben. Azt kellett megállapítani, hogy a nő munkaképessége egyenlő-e a férfiéval, hogy van-e biztosan meghatározható különbség a nő és a férfi munkája közt és hogy melyek azok a területek, ahol különösen bevált a nő munkája, A feleletek nagyon kedvezőek voltak a nőkre nézve. Nemcsak az bizonyosodott be, hogy bizonyos kézügyességet igénylő munkáknál jobban használhatók nők, mint a férfiak, de – s ezt különösen érdemes kiemelni – a legtöbb cégtulajdonos kijelentése szerint a nő éppen olyan intelligens munkás, mint a férfi. Egyesek azt állítják, hogy a nő mint utazó és bevásárló nem olyan jól válik be, mint a férfi, de más cégek bizonyossága szerint az ez irányú tapasztalatoknak is jó eredménye volt, A feleletekből azonban általánosan kidomborodik az a vélemény, amit különben már a tapasztalat is bizonyít, hogy a nagyobb irodákban a női munkaerők nélkülözhetetlenek. A pénztárnál meg általában jobban megfelelnek a nők, mint a férfiak, mert megbízhatóbbak és kísértésnek kevésbé engednek. Ez megerősíti a Finnországi intézkedés helyességét, ahol a bankokban csaknem kizárólag női pénztárosokat alkalmaztak.

Idők jele. A nő felvétele társaskörökben és kaszinókban, eddig csupán férfiaknak fentartott társadalmi egyesületekben általános szempontból véve, nagyon kicsiny esemény. De nálunk, ahol a háremelmélet még az egyébként tiszta elmélet is lenyűgözi, bizony még feljegyzésre érdemes, hogy a Budapesti Sakk Kör (V. ker. Akadémia-utca 5.) Halmos Izor indítványára egyhangúlag elfogadta a kör alapszabályainak oly magyarozatát, mely szerint a kör tagjai sorába teljes tagsági joggal nők is felvehetők. A Magyar Néprajzi Társaság legutóbbi alapszabálymódosítása alkalmával szintén megváltoztatta a nőket addig kizáró paragrafusát és most már nőket is felvesz tagjai sorába.

A német állami postaszolgálatban alkalmazott nők. Számuk az utóbbi években 200-ról 20 000-re növekedett. Nemrégiben jelent meg egy rendelet, mely szerint a 3-dik osztályú postahivataloknál, hol eddig nőket nem alkalmaztak, a jövőben szintén alkalmazandók, Évenként körülbelül 500 új állást szerveznek női alkalmazottak számára.

Oldenburg a nők jogáért. Az oldenburgi tartománygyűlés megadta a nőknek a személyesen gyakorolható aktív és passzív községi választójogot. Ez az első német állam, amely megadja a korlátlan községi választójogot.

Az osztrák nők mozgalma. Az osztrák nők választójogi bizottsága – választójogi egyesületet vagy szövetséget az általános férfi választójog hatodik eszterdejében sem szabad az osztrák nőknek alakítaniuk – Daisy Minor asszony vezetése mellett deputációval kereste fel gróf Stürgk miniszterelnököt a nők választójoga érdekében. A nemcsak antifeministának, hanem nőgyűlölőnek ismert miniszter udvarias frázisokat zengett a nőknek, de sem az egyesületi, sem a választójog megadására nézve nem tett biztató ígéretet. Az osztrák nők az általános férfi választójog uralma alatt ép oly kevésbé haladnak, mint annak idején a korlátozott alatt.

Különfélék. Steinschneider Lily után Hill Julia a második magyar női léghajós. Egyben ő az első, akit Magyarországon képeznek ki. – Olaszországban 1911. év végén 62.543 munkásnő volt szervezve. Közülük 34.486 mezőgazdasági munkásnő, – Franciaországban törvényjavaslat készül, amely 13 éven aluli gyermekek színpadi foglalkoztatását tiltja. Hollandiában 14 éven aluli gyermekeket tilos színpadon foglalkoztatni. – Egy koloradoi népgyűlés feliratot intézett az Egyesült-Államok kongresszusához, amelyben kéri, hogy a nők választójogának legnagyobb harcosa, Susan B. Anthony emlékére február 15-ét emeljék nemzeti ünneppé. – A reikjaviki községi választásoknál két nő jutott a városi tanácsba. – A március 12-én lefolyt kopenhágai községi választások alkalmából nyolc nőt választottak az Összesen 42 tagot számláló képviselőtestületbe. – Hollandiában a kormány vámmal akarja sújtani az eddig szabadon bevitt élelmi szereket is. A nők 63.000 aláírással ellátott tiltakozást nyújtottak be a törvény ellen. – A belga Ligue du droit des femmes áprilisban ünnepli fennállásának 20-ik évét. – A cseh Jungbunzlau megüresedett képviselői mandátumára Mária Tumova tanítónőt jelölték.

Lap visszavásárlás. Lapunk kiadóhivatala az 1911. évfolyam januári, szeptemberi és októberi számát teljes árban visszavásárolja.

Irodalmi rovatunk e számból helyszüke miatt kiszorult.

A Nők Választójogi Világszövetségének VII. Kongresszusa.

IRODA:
VII., ISTVÁN-ÚT 67.

Budapest, 1913. június.

A szerkesztésért felelős: POGÁNY PAULA.

Telefon: 117—58.
Sürgőnycím: SUFFRAGIUM.

Mult havi kimutatásunk óta gyűjtésünkhöz
A kereskedelemügyi miniszterium
Propaganda-bizottság céljaira.

gróf Haller Györgyné gyűjtőívén:
Lánczy Leó
Ungár Dezsóné
Molnár Viktorné
Lamberger Józsefné
Mellerné Miskolczy Eugénia

Engel Berta újabb adománya: nővé
ezüstlakodalmi alkalmából
Poór Anna

Szirmay Oszkárné újabb gyűjtése
Gomperczné Róza 100.—, dr. Szász Hug
100.—
dr. Hajdu Arturné
Szirmai Jakabné
Rónay Antal

Bak Elza gyűjtőívén:
Schlatter Alfrédné 1.—, dr. Molnár Evl
lin 1.—, Hermann Róza 2.—, dr. Deuts
ch Ernő 10.—, Vargha Ilona 2.—, dr. Schwar
z Jakab 2.—, dr. Krausz Emilné 10.—, Molnár
Vilma 2.—, Urbán Erzsébet 5.—, Deuts
ch Sándor 2.—, Egan Luiza 1.—

dr. Steiner Józsefné gyűjtőívén:
Steiner Józsefné 10.—, Nemes Izidor 5.—
Kopper Adolfiné 5.—, Lustig Ferencné 5.—
Faragó Ármin 10.—, Tauber Henriette 3.—
Cz. C. 2.—
Margittai előadás tiszta jövedelme
Trencsén vármegye törvényhatósága

A „Nyittravármegye” gyűjtése Sár
dor Gyuláné cikke alapján:
Pap Béla 10.—, dr. Szirtes Artur 3.—, Pfe
fer Jakab 5.—, Vajda Pál 2.—, Abonyi Artu
r 2.—, Auer Henrik 2.—, Gárdonyi Illés 2.—
Basch Béla 2.—, Feichlinger Ernő 10.—
dr. Sándor Gyuláné 20.—, Müller Adolfiné
10.—, Munk Bernát 10.—, dr. Löwbeer Zs
gáné 2.—, Kurzweil Gáspárné 5.—, Schwitze
Sándorné 3.—, Kolnai Józsefné 6.—
Schwitzer Simon 6.—, Szántó Sándorné 5.—
dr. Vajda Leoné 3.—, Fried Mórné 3.—
dr. Berger Vilmosné 3.—, Salzberger József
10.—, Szokolai Boriska 5.—, Forró Leoné
3.—, Frey Gusztáv 2.—, Binetter Fülöp 5.—
dr. Szirmai Rikárdné

Kozmáné G. Klára gyűjtőívén:
Popper Camilla 10.—, D. M. mérnök, Pc
zsony 2.—
Spitzerné Kronberger Gizella gyűjtése
Meller gyerekek perselygyűjtése
Ágoston Péterné (negyedik részlet)
Hampel Józsefné Pulszky Polixéna

gróf Pejacevich Katinka gyűjtőívén
gróf Arzt Nándorné

Seenger Ida gyűjtőívén:
Schmidt Józsefné 20.—, Seenger Ida 40.—
Március 13. 9.—

Horváth Sándorné gyűjtőívén:
H. S.-né 10.—, M. Zs. 2.—, Sch T. 2.—
Bortstieber Natália Vágújhely

Müllerné Tomka Irma gyűjtőívén:
Müller Lajosné 10.—, Muki 5.—, Vidor 3.—
Deutsch Mór 10.—, dr. N. N. 1.—

Mandello Hugóné gyűjtőívén:
Mandello Hugóné 100.—, Gompercz Róza 50.— 150.— K
Rónay Jenő, országgy. képvis. Kiszombor 10.— „

Epstein Edéné gyűjtőívén:
Geróné 2.—, E. J. 2.—, dr. Neubauer 1.—, dr.
Berndorfné 1.—, Kissné 1.—, Pikler Fruska
1.30, Pikler Menyhért 1.—, Hellerné 1.—,
Ledner 1.—, Winter 1.—, Schäfferné 1.—,
Klein Lipót 1.—, egy játék eredménye 1.11.
Epstein Edéné 5.—, „Elvben ellene” 0.50,
több apróbb 3.23 24.14 „

Eisler Antal gyűjtőívén a hozzájárú
lásokat a jövő számban mutatjuk ki 29.10 „

Diamant Izsó gyűjtőívén:
Diamantné Vajda Anna 10.—, Diamant Izsó
gyűjtése 15.— 25.— „
Eddigi kimutatásunk 14972.66 „
Összesen 19828 80 K

A pénzgyűjtésnek egy nagyszerűen bevált, ötletes
módját követi dr. Sándor Gyuláné, Nagytapolcsányban.

A kongresszus Előkészítő Bizottságának küldött levelét
követendő példa gyanánt itt közöljük:

Sziveskedjenek kérem dr. Faith Fülöp úrnak,
a „Nyittravármegye” szerkesztőjének Nyittrára néhány
befizetési lapot mielőbb küldeni. Nevezett lapban
ugyanis cikkem nyomán nagyobb gyűjtés indult meg
a nőkongresszus javára. Eddig már 250 korona folyt
be. A rendelkezéseimre áliott befizetési lapokat már
beküldtem a szerkesztő úrnak, de ezek már kifogytak.

Sorsjátékunk húzása május 2-án lesz! Hasz
náljuk a még rendelkezésünkre álló 4 hei időt
arra, hogy az összes sorsjegyeket elhelyezzük.

Bár nem állítunk fel fokozatokat, mi a legfontosabb
teendők: a perselygyűjtés-e, a gyűjtőívek köröztetése,
avagy a bankoknál és más pénzintézeteknél befolyásunk
nak oly irányú érvényesítése, hogy az évi nyereségből
kongresszusunk javára is juttassanak egy bizonyos —
lehetőleg minél tekintélyesebb — összeget, vagy pedig
propaganda-tárgyaink értékesítése vagy végül: a sorsjegyek
eladása, mert hiszen mindez egyformán szükséges és
fontos ahhoz, hogy kongresszusunk sikere biztosítva
legyen, mégis hangsúlyoznunk kell, hogy a sorsjegyek
eladását — lévén a húzás rövid határidőhöz kötve — a
legszürgősebb teendőink közé kell felvennünk.

Április hó folyamán megalakul a kiránduló-, mű
vészs- és teremszerző-bizottság. Mindazok, akik e bizott
ságok egyikében munkát vállalni készek, jelentkezzenek
a titkárságnál.

18-án a kiránduló-bizottság,
19-én a művészs-bizottság,
20-án a teremszerző-bizottság tartja alakuló ülését.

A pénzügyi bizottság e hó 17-én, csütörtökön
tartja beszámoló ülését a bizottság elnökének, gróf „Haller
Györgynének lakásán.

Április 10-én 5 órakor a tolmácsoló-bizottság tart
gyűlést a Feministák Egyesülete helyiségében.

A Ziperovszky Károlyné vezetése mellett április 15-én
megnyíló 4 heti tanfolyamra jelentkezéseket elfogadnak.

Március 20-án tartotta a kongresszus gróf Teleki
Sándorné elnöklésével nyilvános gyűlést a Tudományos
Akadémiában. Nagy örömünkre konstatálhattuk, hogy kon
gresszusunk iránt a társadalom minden rétegében élénk
érdeklődés mutatkozik. Elnökünknek, gróf Teleki Sándor
nének nagyszabású előadása vezette be a gyűlést, amely
nek résztvevői mindvégig feszült figyelemmel hallgatták
mélyenjáró, a kongresszus lényegét ismertető előadását,
amelyről a sajtó bőven beszámolt.

Öggyezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
TELEFON: 98 - 67.
Postatakarékpénz-
tári cheque-
számia: 24625. sz.

**A FEMINISTÁK EGYESÜLETÉNEK,
VALAMINT FELVIDÉKI ÉS NAGYVÁRADI
FIOKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.**

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órákt: kedden
és pénteken 8-8-ig.
Magántanítónők elhe-
lyezése ugyanekkor.

A szerkesztésért felelős: Glücklich Vilma. – Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

**A politikai propaganda költségeinek fedezé-
séhez újabbban hozzájárultak:**

Közgyűlési csokor megváltása.....	100.- K
Tomasek Emma	4.- „
Eddigi gyűjtésünk.....	8528.28 „
Összesen	8632.28 K

A Gyakorlati Tanácsadó javára:

özv. Horn Antalné..... 10.- K

Áprilisi munkaterv.

8-án, kedden *Besztercén*,

10-én, szerdán, *Segesvárott*,

11-én, csütörtökön *Brassóban*,

12-én, pénteken *Nagyszébenben* és

18-án, szombaton *Medgyesen*: Marie Stritt-Bacon,
a német Választójogi Nőszövetség elnökének előadása
Was fordert die Frauenbewegung? (Mit követe
a nőmozgalom?)

16-án, kedden este 6 óraker a Pesti Lloyd-társaság dísztermében:

Marie Stritt-Bacon (Dresden), a német Választójogi Nőszövetség elnökének előadása: Die Frauenbewegung und die berufstätige Frau. *(A nőmozgalom és a kenyérkereső asszony)*.

29-én, hétfőn este 6 óraker egyesületünkben:

dr. Florence Keys, a howardi egyetem tanárának előadása: Woman suffrage and cultural advance. *(A nők választójoga és a kulturális haladás.)* Belépődíj 2 K., tagoknak 1 K.

30-án, kedden este 6 óraker:

dr. Florence Keys, a howardi egyetem tanárának németnyelvű előadása: Die gemeinsame Erziehung der Geschlechter. *(Fiúk és leányok együttes nevelése.)* Belépőjegyek 6, 4 és 2 K-ért, egyesületünk tagjainak és tanítóknak féláron kaphatók egyesületünkben és a Bárd-féle színházjegyirodáknban.

Márciusi krónika.

Szegvári Sándorné előadása. Nem lehetett terünk szerint vitaértekezletté az az összejövetelünk, amelyen Szegváriné tagtársunk tartotta meg alapos tudásra felépített, súlyos érvekben gazdag előadását. Az összes jelenlevők élvezettel és helyesléssel hallgatták fejtegetéseit; mindannyian egyetértettek abban, hogy a mai társadalmi felfogás nem felel meg a modern ethika követelményeinek sem a tulajdonjogra, sem az élet szentiségére, sem a sexuális integritásra vonatkozólag. Megérlelődött a hallgatóságban az a meggyőződés, hogy a nőnek, akit intenzívebb ethikai ösztönök vezetnek, érvényesíteni kell befolyását a közélet minden terén. Mert bármit mondjanak is az írott törvények, a társadalmi felfogás mindenkor az uralkodó osztály vagy nem érdekeihez alkalmazkodik. Ezúttal a társadalmi erkölcsök javulása szempontjából kellett belátnunk a politikai jogok nélkülözhetetlen szükségét.

Edelmann Menyhért dr. előadása. A nagyváradi állami gyermekmenhely kiváló, országszerte ismert igazgatója gyermekvédelmi bizottságunk előadó ülésén fejtegette ki nézeteit a magándajkaságba adott gyermekek helyzetéről. A mélyseges részvét hangján ecsetelte a házasságon kívüli gyermeknek és anyjának helyzetét,

amely a gyermek kiadására kényszeríti az anyát. A közgazgatás szerveinek hosszadalmas eljárását vázolta, amely teljesen illuzóriussá teszi a közegészségügyi törvénynek az ilyen gyermekek felügyeletére vonatkozó üdvös rendelkezéseit. Megdöbbentő képét nyújtotta annak a mérhetetlen kárnak, amely az ilyen gyermekek pusztulásából a társadalomra háramlik. Részletesen kifejtette ezután a dajkaintézménynek minden esetben két gyermek pusztulására vezető végzetes hatását. A nagy érdeklődéssel hallgatott előadást követő vitában dr. Földes Lajos, Glücklich Vilma, dr. Szana Sándor és Szirmay Öszkárné vettek részt. A vitából kialakult határozat szerint *gyermekvédő bizottságunk* gyakorlati működését is kiterjeszti a magándajkaságba adott gyermekek ellenőrzésére és az anyák között a szoptatás érdekében kifejtenő propagandára is. Megegyezett valamennyi felszólaló abban, hogy a gyermeknyomorúság *alapos* orvoslásának egyedüli útja: a nőnek, mint kenyérkeresőnek, mind nagyobb önállóságra jutása és a társadalomra gyakorolt befolyásának a politikai jogok megszerzésével járó növekedése. A gyermekvédő bizottság májusi ülésén fog gyakorlati tevékenységéről beszámolni.

Politikai bizottságunk mind a március 4-iki tünnető felvonulást, mind a március 24-iki budapesti népgyűlést beható és sikeres propagandára használta fel. Ez utóbbi alkalommal oly nagy mértékben nyilvánult a „nép” jogiért harcoló „demokratikus” társaság terrorizmusa kiküldött szónokunkkal szemben, hogy a bizottság szükségét látta a nyilvános tiltakozásnak.

Közgyűlésünk tagtársak és vendégek örvendeten nagy száma előtt folyt le. Adminisztratív teendőin kívül napirendjének nagyfontosságú pontja volt *Schwimmer Rózsa* előadása: *A nemek szolidaritásáról*. Tény gyanánt állapította meg, hogy a nemi szolidaritás csak férfiak között tapasztalható, míg a nők szolidaritása még a fejlődés kezdetén van. Nem csupán a férfiak itélik meg túlzott szigorúsággal és általánosítják indokolatlanul egyes nők hibáit, hanem maguk az asszonyok is. Elfelejtik a körülmények, a tanulmányok különbségét és csak a szakképzett férfi és a képzetlen nő munkájának kvalitása közötti különbséget veszik figyelembe. A társadalomnak nagy szerencséje, hogy míg egyfelől folyton fejlődik a nők szolidaritása, másrészt a férfiak között is mindig nagyobb számban akadnak objektive gondolkozó, igazságos emberek, akik mozgalmunk segítségét kötelességüknek tartják.

A közgyűlési választások eredménye a következő:

Öggyezető: Glücklich Vilma.

Választmányi tagok: dr. Bálint Aranka, Behr Hilda, Békássyné Z. Gizella, dr. Dirner Gusztáv, Dirnfeld Janka, Galló Paula, Gergely Janka, dr. Gold Simon, gróf Haller Györgyné, Kármánné H. Márta, Kozmáné G. Klára, Kuruczsné E. Hedvig, Lamberger Józsefné, dr. Márkus Dezső, Mellemé M. Eugénia, Pejacsevich Katinka grófnő, Perczelné K. Flóra, Pikler Blanka, Pogány Paula, Reinitz Ernő, Schwimmer Rózsa, Spádi Adél, dr. Steinberger Sarolta, dr. Szana Sándor, Szegvári Sándorné, Szirmayné R. Irma, gróf Teleki Sándorné, Ungár Dezsőné, Wagnerné L. Melanie, Wilhelm Szidónia.

Számvizsgáló bizottság: Belláné Szenczy Gizella, Blumgrund Janka, Taubner Margit.

Pogány Willy nagy művészi értékű képének kisorsolását május 2-ára halasztottak. Árusítunk minél több sorsjegyet!

Külön meghívókat és értesítéseket **nem** küldünk.

**A NŐTISZTIVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
ÉS ARADI, NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI,
TEMESVÁRI FÍÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS ÉRTESÍTÉSEI.**

Postatak. 17764.
TELEFON 80-75.
Egyesületi helyiség;
VI., Andrásy-út 88.

A szerkesztésért felelős; Gergely Janka.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 6 K.

MEGHÍVÓ

a Nőtisztviselők Országos Egyesületének 1912. évi április hó 28-án d. u. 3 órakor a Kereskedelmi és Iparkamara helyiségében (V., Szemere-u. 6.) tartandó

XIV. rendes közgyűlésére.

NAPIREND:

1. A választmány évi jelentése.
2. Pénztári jelentés.
3. A jövő évi költségvetés megállapítása.
4. Elnök és választmány választása.
5. Esetleges indítványok.
6. Előadás az irodák hygienejéről.

Alapszabályaink 23. §-ának 5. pontja értelmében, csak azok az indítványok tárgyalhatók a közgyűlésen, melyeket 8 nappal előbb a titkárnál írásban bejelentettek.

A közgyűlésen minden tagtársnak joga van az egyesület működéséről véleményt mondani és véleményének az alapszabályokban gyökerező *választójogával* is súlyt adni. Minden tagtársnak érdeke, hogy éljen jogaiival és a közgyűlésen való megjelenésével is jelét adja érdeklődésének, kartársi szolidaritásának.

Jelölés. Az április 28-iki közgyűlés választja meg az elnököt és a választmány tagjait egy év tartamára. A választmány bizottságot küldött ki a jelölések elvégzésére. Aki tagtársaink közül valakit jelölni kíván a választmányba, legyen szíves a jelölt nevét „jelölés” feürású borítékba zární és az irodában leadni.

Összejövetelek április havában;

10-én, 17-én és 24-én szerdán este 8 órakor:
Szociális tanfolyam.

Ezen a tanfolyamon egyesületünk minden tagja díjtalanul részt vehet, aki kötelezi magát a pontos megjelenésre. A tanfolyam 10-én kezdődik, később már nem fogadunk el jelentkezőket. A tanfolyamon szakkérdésekkel foglalkozó műveket fogunk együttesen olvasni és megbeszélni.

7-én és 8-án (Húsvét) – kedvező idő esetén – megismételjük tavalyi nagyszerű *kirándulásunkat a Dobogókőre.* Minthogy szállást kell lefoglalni, kérünk előzetes jelentkezéseket *április 5-ig.* A jelentkezésnél 3 korona lefizetendő szálláspénz fejében. A jelentkezők szíveskedjenek ugyancsak 5-én este 8 órakor egyesületünkben értekezletre megjelenni.

28-án, vasárnap *Közgyűlés* (lásd fenti meghívó).

Tanfolyamainkra, amelyek e hó 1-én kezdődtek, még veszünk fel *10-ig* jelentkezőket. *Magyar és német gyorsírás, gépirás, könyvvitelt és német nyelvet (3 csoportban)* tanítunk ezeken az esti kurzusokon, melyek látogatását minden tagtársunknak ösztintén ajánljuk.

Márciusi összejöveteleinken dr. Bálint Aranka, Faber Oszkár, Mellemé Miskolczy Eugénia érdekes előadásokat tartottak, Hajós Fülöp, Stromwasser Leó, Sipos Dezső, Katona Zoltán, Guttmann Gyula és Ungváry Lajos pedig zeneszámokkal szereztek élvezetet hallgatóinknak. Mindnyájan fogadják köszönetünket.

Inkasso. Egyesületünk pénzbeszedőjét, Risztics Miklós urat kívánságára felmentettük a pénzbeszedéssel járó munkától. Azok a tagtársaink is szíveskedjenek ezennél a tagdíjakat közvetlenül az egyesületbe küldeni, akik eddig a pénzbeszedőnél fizették a járulékokat

Ujabb kedvezmény. Az Új Színpad (Aréna-út) 50% engedményt ad tagtársainknak minden jegynél. Utalványok az irodában kaphatók.

Tennis-pályát béreltünk. Mérsékelt díj mellett igénybe vehetik tagtársaink. Jelentkezéseket 10-ikéig fogadunk el.

Magánnyugdij pénztárak.

Röviden akarjuk csupán jelezni, hogy a legfelsőbb bíróság, a Curia, szakítva az eddigi gyakorlattal, egy vállalatot, amely saját nyugdíjalapot tart fenn, arra kötelezett, hogy a kilépett alkalmazottak összes befizetéseit, térítse vissza. Ez a curiai döntés rendkívül nagy horderejű, mert alkonyát jelenti az összes magánnyugdij-pénztáraknak és ezzel együtt mielőbbi megvalósulását egyik sarkalatos követelésünknek, a kötelező állami nyugdíjbiztosításnak. E nagyfontosságú eseményre lapunk jövő számában visszatérünk.

Nyugdij.

Nem hangsúlyozhatjuk eléggé a *nyugdijbiztosítás* szükséges voltát. Ne halasszuk a biztosítás megkötését arra az időre, amikor fizetésünkől könnyebben fedezhetjük a járulékokat, inkább kössünk kisebb összegre, fiatal korban nyugdíjbiztosítást, mert az *összeget bármikor felemelhetjük.* Kérjenek tagtársaink belépésre vonatkozó alapszabályokat a *Magántisztviselők Országos Nyugdijegyesületétől* V., Báthory-u. 5. Az alapszabályokban többféle táblázat van felsorolva, tetszés szerinti összegre való nyugdíjbiztosítás megkötésére.

Temesvár.

Március 9-én tartottuk meg házi esténket a „Korona-herceg szálló kistermében. A vígalmi bizottság, Perger Hermin és Löwy Ilnokával az élén, sokat fáradozott a siker érdekében. Munkájuknak meg is volt az eredménye, az estély szép erkölcsi sikere az ő érdemük. Hogy az anyagi eredmény nem tartott lépést az erkölcsivel, annak a tagok közönyössége az oka. Az egyesület *megtesz* minden tőle telhetőt, áldozatokat hoz a tagjaiért, kívánatos lenne, ha azt legalább azzal hálálnák meg, hogy részt vesznek az általa rendezett komoly vagy szórakoztató összejöveteleken.

A mulatságot kis előadás előzte meg. Bíró Margit tagtársunk Szécsi: A bál után című monológiát mondta el kedvesen, közvetlenül, nagy tetszést kelteve, utána pedig Lovrin József úr játszotta el Hubay Cremonai hegedűsét és egy Sarasate darabot, igazán szépen. Nagy élvezetet szerzett művészi játékával.

Előadás után tánc volt reggelig.

Áprilisban folytatjuk a vasárnapi előadásokat, a legközelebbit dr. Szávay Zoltán tartja, a magyar irodalomról. Közelebbit a napilapokban.

Jöjjenek tagtársaink az egyesületi helyiségbe vasárnaponként és fizessék pontosan a tagsági díjakat!

Lukács Margit.

A Feministák Egyesületének 1911. évi jelentése.

Az 1912. március 29-én tartott közgyűlés elé terjesztette
Dirnfeld Janka, titkár.

Egyesületünk sokfelé szétágazó tevékenysége a lefolyt évben egy újabb feladattal bővült: annak a kongresszusnak előkészítésével, amely a jövő év nyarán, 1913. június havában Budapestre gyűjti az egész világ politikai jogokért békésen küzdő asszonyait. Bármily nagy mértékben becsüljük és méltányoljuk a londoni militans suffragettek hősie elszántságát, kitartását és harci ügyességét: a Nők Választójogi Világszövetsége *nem* fogadta el taktikájukat és így felelőssé sem tehető eljárásuk káros hatásáért. A Nők Választójogi Világszövetségének jövő évi kongresszusát még azok is örömmel láthatják Budapesten, akik kimeríthetetlen béketűrést követelnek az asszonyoktól.

A lefolyt évben mozgalmunknak egyik legjelentősebb mozzanata: részvételünk a Nők Választójogi Szövetségének stockholmi kongresszusán, amely fényével, lelkesítő hatásával, a résztvevők és a képviselt országok számára túlszámnyalt minden megelőző nőkongresszust.

Tagtársaink közül Behr Hilda, dr. Engelné K. Berta (Nagysurány), Kohlbachné K. Ilona, dr. Pataj Sándor (Zombor), Schwimmer Franciska, Schwimmer Rózsa, Seenger Ida, Spády Adél, Ungár Dezsóné vettek részt a kongresszuson, ahol egyúttal a Nőtisztviselők Országos Egyesületét, a Férfiligát, a Temesvár-Mehalai Szegény gyermekkert-egyletet is képviselték. Stockholmból határtalan lelkesedés, az ügyünk közeli diadalába vetett hit megszilárdítása áradt szerte a világba. Minden osztály asszonyai egybeforrásának diadalmas ünnepe volt a stockholmi nemzetközi összejövetel, amelyet nagyasszonyunk, Mrs. Carrie Chapman-Catt vezetett, Svéd testvéreink rendező tehetségéről, vendégszeretetéről a legrajongóbb leírással sem adhatnánk megfelelő képet. Mindannyiunk öröme és büszkesége, hogy a kongresszuson a magyar delegáció első szerepet játszott; a magyar küldöttség az egész világ sajtójában úgy szerepel, mint a kongresszuson a legélénkebb érdeklődést keltett csoport.

Mozgalmunk megbecsülése legjobban akkor érvényesült, amikor Bécs és Budapest meghívása közül a kongresszus egyhangúan a mienket fogadta el. 1913. év szeptember havában kívánták a kongresszust, de a mi ellenvetéseinkre megengedték, hogy június havában rendezzük.

E kongresszus előkészületei mozgalmunkat a társadalom legszélesebb rétegeibe viszik bele. Egyesületünk az előző kongresszusok rendezőinek példájára hamarosan megalakította az előkészítő bizottságot. Ez teljhatalommal, mint önálló, egyesületünkötől távol állók bevonására is jogosított, önálló számadásra kötelezett testület készíti elő a kongresszust. Az előkészítő bizottság gróf Teleki Sándorné tagtársunk elnöklété alatt a következőkből áll: dr. Dirner Gusztáv, Glücklich Vilma, gróf Haller Györgyné, dr. Márkus Dezső, Schwimmer Rózsa társelnökök, Pogány Paula főtitkár, Dirnfeld Janka pénztáros, Molnár Viktorné ellenőr, dr. Rác Miksa, Spády Adél, Szegvári Sándorné

jegyzők; dr. Bálint Aranka, Behr Hilda, Békássy Elemérné, Békássy Gyöngyi, Engel Berta (Nagysurány), Gergely Janka, Mellerné-Miskokzy Eugénia, gróf Mikes Árminné, gróf Pejacsevich Katinka, Schwimmer Franciska. Seenger Ida, dr. Steinberger Sarolta, Szirmai Oszkárné, Ungár Dezsóné, Willhelm Szidónia. A végrehajtó-bizottság pénzügyi, vendégfogadó-, propaganda-, művész-, sajtó-, kalauzoló-, tolmácsoló-, teremszerző-, ifjúsági és vidéki albizottságot szervez. Ezek keretén belül minden jelentkező közreműködését szívesen látják.

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy a bizottság nagy sikerrel fogott a kongresszushoz szükséges 100 000 kor. előteremtéséhez. Tagtársaink és érdeklődő távolállók áldozatkészségéből a bizottság első ülésén csaknem 8000 korona, márciusi gyűlésén pedig, amelyen gróf Teleki Sándorné tartott előadást a kongresszus céljáról, 2360 korona gyűlt össze. Március végén a gyűjtött és szerzett pénz meghaladta már a 20.000 koronát. A gyűjtéseken kívül az előkészítő-bizottság tagjainak buzgó közreműködésével rendezett karácsonyi bolt bevételei emelték a gyűjtött pénz összegét.

E kongresszus mozgalmunk erőpróbája lesz. De pénz és munkaáldozatunk nem pusztán a kongresszusnak szól, mert a kongresszus nem öncél, hanem a leghatalmasabb rúgó mozgalmunk előbbrevitelében.

Folytatólagos munkát tartozunk végezni minden téren, amely az előző években igénybe vette erőnket.

Gyakorlati Tanácsadónk megmaradt a tájékoztatlanok, ügyefogyottak, kétségbeesettek találkozóhelyének. Tanácskerőink nagy kontingensét tették ebben az évben is azok az álláskereső, akik semmiféle pályára sem szereztek képesítést és akiket anyagi körülményeik hirtelen megváltozása kényszerít kenyérkeresetre. Ezekkel szemben különösen fájdalmasan éreztük olyan mértékű anyagi eszközök hiányát, amelyek segítségével *foglalkoztató műhelyben* kipróbálhatnók képességeiket, *tanfolyamokon* tökéletesíthetnek tudásukat. *Gróf Haller Györgyné* tagtársunk buzgó közbenjárása folytán Hieronymi Károly miniszter levélben megígérte ilyen irányú támogatását, de a halál lehetetlenné tette ígérete beváltását. Nagy csapás ez tanácskerőinkre nézve, mert tanácsainkat a a fent említett esetekben a létező munka-alkalmak és tanfolyamok szűk körére szorítja. A törvénytelen anyák és házasságon kívül született gyermekek jogvédelme terén *dr. Engel Zsigmond* tagtársunknak tartozunk köszönettel számos esetben nyújtott hathatós segítségéért. Külföldi egyesületek is igen gyakran utalják át hozzánk kint élő honfitársaink itt elintézendő, vagy itt élő külföldieknek ügyes-bajos dolgait; viszont szívesen állnak rendelkezésünkre az ő hatáskörükbe tartozó esetekben.

Gyermekvédelmi bizottságunk mind nagyobb mértékben terjeszti ki működése körét vidékre is. Az év folyamán Nagykáta asszonyaiból alakult helyi bizottság Dezsőffy Emiiné vezetése alatt. A bizottság, amely eddig 32 tagból áll és gróf Keglevich Miklósné választotta meg díszelnökül, néhány nap lefolyása alatt meglátogatta az ottani telep több mint 300 gyermekét és beható érdeklődéssel tárgyalta a gyermekek pontos iskoláztatására és célszerű ruházatára vonatkozó kérdéseket.

Az érsekújvári telepbizottság kimerítő és panaszt alig tartalmazó jelentése a hozzáértő és beható ellenőrzés örvendetes és legnagyobb köszönetünkre méltó jelét szolgáltatja, amiért a bizottság elsősorban Kurzweil Gáspárnénak és Korányi Erzsébetnek szavazott köszönetet.

A gyermekvédelmi bizottság budapesti tagjai buzgón látogatták az Angyalföldön, Erzsébetfalván, Monoron, Rákospalotán, Rákosszentmihályon, Vácott, Újpesten és a fővároshoz közel fekvő más helységekből elhelyezett gyermekeket.

Összesen 72 községben vannak elhelyezve a budapesti menhely körzetéhez tartozó gyermekek s így tagtársaink mindegyikére nézve hozzáférhető e telepek valamelyike. Munkára jelentkezéseket elfogad a bizottság vezetője: Szirmay Oszkárné (V., Perczel Mór-utca 2, telefon 37-43.)

Nevelésügyi értekezleteink kapcsán kell megemlékeznünk megindítójuk, *Peres Sándor* síremlékének leleplezéséről, amelyen ügyvezetőnk vezetése alatt 6 tagú küldöttség vett részt egyesületünk képviselőjében. Koszorúmegváltás címén a Peres Sándor igazgatása alatt álló tanítónőképző egy szorgalmas növendékét jutalmaztuk meg.

A bizottság kezdeményezésére egyesületünk felterjesztést intézett a m. kir. belügyminiszter úrhoz és kérte a magándajkaságba adott gyermekek helyzetének ellenőrzését, a telepfelügyelőnöi intézménynek ily irányú kiterjesztése útján. Küldöttségünk tagjai azzal a benyomással hagyták el a belügyminisztériumot, hogy mind Jakabffy Imre államtitkár, mind a gyermekvédelmi és közegészségi ügyosztály vezetői, mind az állami gyermekvédelem orsz. felügyelője tettekre kész jóindulattal fogadták kérésünket és tisztán látják annak nagy horderejét. Azóta is országszerte elismeréssel találkozott kezdeményezésünk.

Ugyane kérdéssel foglalkozott *dr. Edelmann Menyhért*, a nagyváradi állami gyermekmenhely igazgató-főorvosának egyesületünkben tartott előadása „*A magándajkaságba adott gyermekek helyzetéről.*”

Nevelésügyi értekezleteink a házi értekezletek körén túl terjedve, több ízben fordultak a nagy nyilvánosságához. Első ízben akkor, midőn *dr. Győri Ilona* tagtársunk azt az alapvető fontosságú kérdést vitatta meg nagy alaposága mellett könnyen érthető előadásában: *Hogyan óvjuk gyermekeink egészségét?* A táplálkozásra, mozgásra, tisztaságra vonatkozó legfontosabb tudnivalókat oly élvezetesen és világosan közölte, hogy okvetlenül be kellett vésődniök a hallgatóság emlékezetébe.

Másodízben *Haypál Benő* tagtársunk, a budai lutheránus egyház nagytudású lelkésze utalt azokra a súlyos károokra, amelyek egészségi, pedagógiai és erkölcsi szempontból a *gyermekek nyilvános szereplését* kísérik. Azt a káros belső forrongást, amely legtöbb esetben megelőzi a gyermek nyilvános fellépését, nem hozhatja helyre a legszebb külső siker sem. De a nevelés célja nem is lehet az, hogy pusztán külső sikerek elérésében láttassa a gyermeki és a későbbi emberi munka legfőbb célját. A nyugodt, izgató külső körülményektől meg nem zavart fejlődés éppen olyan szükséges a gyermeknek, mint ahogyan a természetben az élőlények fejlődése

csöndben, észrevétlenül működő hatások alapján történik. Az előadó határozati javaslatát értelmében a Feministák Egyesülete a székesfőváros hatóságánál kérelmezi az olyan iskolai ünnepek megszüntetését, amelyeken *egyes növendékek* szerepelnek a nyilvánosság előtt.

Dr. Deutsch Ernő az iskolai osztályzatok és vizsgálatok izgató hatásáról emlékezik meg. A szerepelni vágyás hatásait látja még a gyermekbíróóság előtt álló kiskorúakban is.

Áprilisi nevelésügyi értekezletünkön *Strickertné Polányi Laura dr.* tagtársunk fejtegette, hogy a gyermekben keletkező öntudatos egyéniség ugyanaz, amely az egész életen át a felnőtt belső énjé; azért csaknem kitörülhetetlenül maradnak meg benne azok a képzetek, amelyek szellemi élete kezdetén vésődtek emlékezetébe. Óvakodnunk kell tehát attól, hogy a kényszerképzetekül szolgáló, a modern gondolkodással ellenkező ideológiával terheljük első életéveiben. Ugyanazokat az erkölcsi maximákat kell már a kis gyermek előtt is hangoztatnunk, amelyeknek a felnőtt ember később hasznát veheti, ha a mai kor követelményeinek megfelelő életet akar élni. A gyermek minden kérdésére őszintén kell felelnünk és amennyiben ismereteink ezt lehetetlenné teszik: nyíltan megmondanunk, hogy magunk is tanulásra szorulunk. Evvel nemcsak hogy el nem veszítjük a gyermek becsülését, de egyszersmind megértetjük vele a tanulás értékét és szükségét a felnőtt ember szempontjából. Kerülnünk kell végül a gyermek iránti szeretetünk heves és gyakori külső jeleit: csókot, cirógatást stb. Freud theóriája szerint evvel a szexuális életre nézve túlságos igényeket ébresztünk a gyermekben; Charlotte Perkins-Gilman szerint „nem tropikus hőmérsékletben, hanem mérsékelt, enyhe érzelmi légkörben fejlődik a gyermek belső világa a legbiztosabban”. A nagy érdeklődéssel hallgatott előadást élénk vita követte.

A gyermek szociális érzékének fejlesztésével foglalkozott egy másik nevelésügyi értekezleten *Bálint Aranka dr.* tagtársunk. Böven és meggyőzően fejtette ki, hogy a gyermek látókörének bővítésével, a tanuló-társak jogainak kölcsönös respektálásával, az együttes munka begyakorlásával, az együttérzés alkalmainak felhasználásával hogyan fejleszthetjük ki az egyéniségre szorító önzésből a társadalom érdekeinek helyes mérlegelését.

Pályaválasztási értekezletünk növekedő fontosságát mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy egy alkalommal már lehetetlen befejeznünk az összes, nők előtt nyitva álló pályák ismertetését. Különös köszönettel tartozunk ezúttal Demjén Géza dr. székesfővárosi tanácsjegyző úrnak, akinek közbenjárására ezidén kétszer is volt szíves a tanügyi tanácsnok úr meghívóinkat szétküldetni és a főváros elemi, polgári és felsőbb leányiskoláiban szétosztásukat, illetőleg kifüggesztésüket hivatalból elrendelni. A pályaválasztásnál figyelembe veendő belső és külső tényezők ismertetése után Bálint Aranka dr. az óvónői, tanítói és tanári pályát, Berkoviczné a ruhavarrás művészetét, Breitner Thyra dr. a vegyész, Bródy Aranka a fogtechnikus, Csiszér Sarolta nővér az ápolónői, Erdélyi Szerén az építómesteri, Győri Ilona dr. az orvosi, Hacker Boriska az iparművészeti, Iliás Margit

a gyógyszerész, Pogány Paula a fényképész, nőtisztviselő és gyorsíró, Révész István a kertészeti, Steiner Riza a lithographus, Szabó József dr. a gyermekgondozónői pályát ismertette.

A pályaválasztásra vonatkozó egyéni útbaigazítást Gyakorlati Tanácsadónk nyújt hivatalos óráin, kedden és pénteken d. u. 6-8-ig.

Legutóbbi nevelésügyi értekezletünk *Lamberger József* né előadása nyomán azt a kérdést vitatta meg: arányban áll-e az asszony mai nevelő munkájának értéke azzal az áldozattal, melyet az anya idő, energia, egyéni hajlamok megtagadása alakjában hoz? Az előadó arra az eredményre jutott, hogy 1. az eredmény korántsem arányos a nevelésre fordított idővel és energiával, sőt nem egyszer károsítja a gyermeki psyche fejlődését a háborítatlan nyugalomnak a nevelők túlbuzgóságából származó hiánya; 2. az erős egyéniség, mint példa, mint a milieuegyik tényezője, sokkal jobban szolgálja a gyermek szellemi fejlődését, mint ha a környezet egy vagy több tagja a gyermekhez úgy vél alkalmazkodni, hogy teljesen lemond saját egyéniségéről. Az előadást követő vitának egyik érdekes pontja az volt: milyen rész illeti a nevelésből az apát? A feminizmus alapvető elvei magukban foglalják a választ: mihelyt megszűnik az apák mai túlságos robotmunkája, mihelyt közösen fogják a szülők megkeresni a gyermekeik felnevelésére szükséges anyagi eszközöket, az apákat egyéni rátermettségük szerint ugyanakkora rész illeti a nevelés gondjaiból, a gyermekre gyakorolható fejlesztő hatásból, mint az anyákat.

Vitaértekezleten foglalkoztunk a nőmozgalom osztályköziségének kérdésével *Haker Boriska* előadása alapján. Újból megállapítottuk, hogy a társadalom bármely osztályához tartozó nők: a proletárnők, a középosztálybeli és az arisztokráciához tartozó asszonyok egyaránt kedvezőtlenebb helyzetben vannak, mint saját osztályuk férfiai és ezért szolidárisak azokban a követelésekben, amelyek a nő és a gyermek iránti igazságtalanságok megszüntetésére, az emberi faj degenerációjának megakadályozására, az emberi kultúra munkásainak a nőekkel való kiszorítására vonatkoznak. A politikai pártok idézték elő – saját pártszempontjaikból folyóan – a nőmozgalom szétválasztását a társadalmi rétegek szerint. A választójogért folyó küzdelem oda tendál, hogy – mint Angliában máris megtette – ismét egyesítse a különböző osztályoknak jogaikért küzdő asszonyait.

Az ethikai problémák és a nőmozgalom címen tartott előadást *Szegvári Sándorné* tagtársunk. Nagyszabású argumentációval, széleskörű tudás alapján bizonyította, hogy az ethikai ösztönök a nőben intenzívebbek, mint a férfiban és hogy a mai társadalom rászorul az asszony ethizáló befolyására. A tulajdonjogra, az élet védelmére és a szexuális integritásra vonatkozó társadalmi felfogásnak és a törvényekkel az erősebb jogán sokszor ellenkező gyakorlatnak példáival bizonyította, milyen kevésbé tökéletes az az erkölcsi világ, amelyet a férfiak alakítottak ki a nők segítségével nélkül. A gondolatokban gazdag előadás – noha vitaértekezlet alapjának volt szárván – ellenmondásra nem, csak helyeslésre talált.

Idegen előadóink sorát *Hermann Bahr* kezdte meg. Előadása azon a nagy esztetikaival élvezeten kívül,

amelyet irodalmi kvalitásaival és szónoki lendületével szerzett, pszichológiai tanulságokkal szolgált. Bebizonyította azt a szellemi alkotás szempontjából alapvető igazságot, hogy amit az értelem boncolgató és összerakó munkássága fáradságos logikai műveletek segítségével lassan, de biztosan derít ki, azt sokszor pillanatnyi, de éles megvilágításban látja meg az igazságot megérző, ösztönjellegű intuíció. Bahr szerint érzelmi, ethikai kérdés a nő felszabadítása: nem tűrhetik a férfiak, hogy csak fél-emberi jogokkal felruházott embertársaik legyenek, amint nem tűrhetik a civilizált népek az emberevést, a rabszolgaságot, a demokratikus társadalmak a jogtalanságot saját sorsuk osztályosai között. A férfiakat a nők választójogi mozgalma szempontjából 3 csoportba sorozza Bahr. Az első csoport nyílt ellensége a mozgalomnak; ezek az egyoldalú férfiónézet képviselői, akik a mások elnyomatásában látják saját kiváltságos helyzetük és fölényük biztosítékát. A második csoport „rokonszenvvel kíséri a mozgalmat”, azaz: nem ellenzi, de nem is segíti, nem exponálja magát érte. Ezeket Bahr az ellenzőknél is veszedelmesebbeknek tartja, mert a közönytömegét szaporítják. A harmadik csoport végül nemcsak nézi, de segíteni törekszik a mozgalmat, mert saját emberi öntudata nem enged, hogy tétlenül nézze embertársai elnyomatását. Szerencsének tartja Bahr, hogy az asszonyok a mai rideg, az élettől eltávolodott politikához nem értenek; annál könnyebben fognak megteremteni egy új, a társadalom életét üdvösen befolyásoló szociálpolitikát.

December havában munkatervünk váratlanul gyarapodott egy értékes és érdekes ponttal, midőn a szerb nőmozgalom megalapítója és vezetője, *Savka Sabbotic* asszony ajánlotta fel, hogy budapesti tartózkodását felhasználva, egyesületünkben ismerteti a szerb nők helyzetét és az ottani nőmozgalmat. Tanulságos volt látnunk, hogy Szerbia, amelyet szeretünk lemosolyogni, a nők pályaválasztása terén megelőzött bennünket: az egyetem összes fakultásai nyitva állanak előttük, városi mérnökök gyanánt nőket alkalmaznak, stb.

Cicely Corbett mind budapesti előadásával, mind nagyváradi és temesvári vendégszerelésével, mind a társas érintkezés keretében, szűkebb körben tartott előadásaival sok hívet szerzett ügyünknek ezúttal is. Nem köszönhetjük eléggé azt az önfeláldozást, amelylyel – fáradságot nem ismerve – csaknem pihenés nélkül állott ügyünk rendelkezésére.

Budapesti előadásában arra a haladásra mutatott rá, amely utolsó magyarországi látogatása óta az angol nőmozgalomban kimutatható. Különösen kiélekedett benne a választójogért küzdő asszonyok pártonkivülsége; az a tapasztalat vezetett erre, hogy a nők politikai munkája segítségével megválasztott képviselők, valahányszor asszonyok érdekeit kellett volna a parlamentben védeniök, „nem értek rá”, míg férfiválasztóik apró ügyes-bajos dolgainak elintézésére mindig volt érzékességük.

Vázolta azután az angol miniszterelnök legutóbbi állásfoglalását, amelyet tagtársaink a januári számból jól ismernek. Végül annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy az 1913. évi kongresszuson az angol és a

magyar résztvevők már küzdelmük győzelméről fognak egymásnak beszámolhatni.

Robert Michels, a turini egyetem értékes szociológiai dolgozatairól Európa-szerte ismert tanára, ezúttal a *nemi erkölcs határai* című előadásban ismertette újabb megjelent hasonló című könyvének néhány fejezetét,

A központi háztartás kérdését állandóan napirenden tartottuk, de sajnos, még mindig nem értünk célt. A Palatinus r.-t., amelynek közreműködésétől ennek a nagyfontosságú kérdésnek megoldását reméltük, nem ragaszkodott sem a tárgyalásaink megkezdésekor megállapított anyagi feltételekhez, sem az intézmény technikai kellékeinek megvalósításához; nagy sajnálatunkra meg kellett a tárgyalást szakítanunk. Nem csüggedünk azonban; hiszen máris kaptunk újabb ajánlatot egy jönevű építőművésztől, aki némi befektetéssel nagyon jutányos megoldást helyez kilátásba,

Hogy egyesületünk gazdasági helyzetét javítsuk, júniusban *kerti ünnepélyt* rendeztünk a budai Várkert-kioszkban. Az ünnepély sikere mind anyagi, mind erkölcsi tekintetben kitűnőnek mondható.

A közönség a legjobb hangulatban élvezte a neki nyújtott előadásokat: a Kolozsváry-féle női quartett énekét, a humoros népgyűlést, Huszár Károly előadását; továbbá a 18-ak művészi plakát-kiállítását, a szépművészeti, nyomtatvány- és virágkiállítását stb. Az egész tisztességes sajtó elismerően nyilatkozott az ünnepély színvonaláról és propagandisztikus hatásáról; ellenségeink pedig megint egyszer leleplezték önmagukat, mert rágalmaikat sok száz ember ellenőrizhette és így róluk ítéletet alkothattak.

Vidéki előadásaink Balassagyarmaton, Bártfán, Fiumében, Kassán, Lublón, Margittán, Marillán, Marosvásárhelyen, Nagyszombaton, Nagyváradon, Siófokon, Szovátán, Temesvárott, Tuszadon és Vágújhelyen terjesztették eszméinket. Noha számbavehető anyagi eredménye csupán gróf Teleki Sándorné tátrafüredi előadásának volt, a propagandisztikus hatás arra buzdít bennünket, hogy mind vidéki városokban, mind fürdőhelyeken minél gyakrabban rendezzünk – ottani tagtársaink segítségével – mozgalmunkat ismertető előadásokat.

Hálásan kell megemlékeznünk a legtöbb magyar fürdőhelynek igazgatóságáról. Kérésünkre ugyanis mindenütt díjtalanul engedték át a fürdők nagytermeit s csak a munkatorlódás okozta, hogy nem rendezhettünk valamennyi rendelkezésünkre álló fürdőhelyen propaganda-előadásokat. A vidéki előadások előkészítésében vidéki tagtársaink és az ifjúsági bizottság számos tagja hathatósan támogatták a központ emberfeletti munkáját. Külön köszönettel tartozunk dr. Győry Ilona és Huzella Gyuláné tagtársainknak és a marillái fürdőigazgatóságnak, akik nemcsak a rendezésben való segédkezéssel, hanem szónokaink iránt tanúsított szíves vendégszeretettel (Bártfán, Szovátán és Marillán) is lekötelezték egyesületünket.

Ifjúsági csoportunk nyilvános értekezleten foglalkozott

1. avval a kérdéssel: Alkalmas-e a nő minden pályára? Ügyvezetőnk előadásának alaptétele az, hogy minden nő époly kevésbé alkalmas minden pályára, mint

minden férfi. De mindenki önmaga érzi legjobban, hogy milyen pálya felé vonzzák hajlamai és képességei; ma azért történik a pályaválasztás terén annyi végzetes tévedés, mert nem ment még át a köztudatba, hogy minden foglalkozás egyenlően értékes, ha komoly és becsületes munkát végzünk annak keretében;

2. diákgyűlés keretében az *egyetemi nőhallgatók* helyzetével. Ez utóbbinak előadója *Pikler Blanka* volt; behatóan ismertette azt a megkülönböztetést, amelyet az egyetemre beiratkozás alkalmával fiú- és leánydiákok között tesznek, továbbá azt a sérelmes rendeletet, amely még a jogi kar előadásainak *hallgatásától* is eltiltja a leányokat s amely egyenesen ellenkezik az egyetemi szabályzattal. – Polgár György joghallgató kifejtette, hogy semmiféle komoly ok sem magyarázza a leányok kizárását a jogi pályáról; annak sem intellektuális, sem gyakorlati nehézségei nem akadályozhatják azt, hogy a nők éppen úgy boldoguljanak rajta, mint a férfiak. Pécsi Illés műegyetemi hallgató követelte a technikai pályák megnyitását a nők számára; utalt azokra az eredményekre, amelyeket a nők eddig, előképzetség nélkül is, műszaki téren elértek. Nem lát egyéb, mint hatalmi érdeket abban, hogy e téren útját állják a további fejlődésnek. Glücklich Vilma, mint egyesületünk képviselője, rámutatott a jobb helyzetben levőknek a szolidaritásból *származó* kötelességére: az igazságtalan rendeletektől sújtott kollegáikkal együtt ki kell vívniuk azok érvényen kívül helyezését. Indítványozta, hogy Wlassics Gyulát, továbbá Fröhlich Izidor dr., Rados Gusztáv, Beké Manó dr. és Schwarcz Gusztáv dr. egyetemi tanárokat táviratilag kérje a gyűlés e mozgalom támogatására. Gyömrői Boriska határozati javaslatot nyújtott be, amelyben a gyűlés az egyetem összes fakultásainak megnyitását követeli a leányok számára. – Újhelyi Margit saját tapasztalatából vázolja az egyetemi felvételt korlátozó rendelet rossz hatását a középiskolai leányok idegzetére és egészségére; Fried Erzsébet a kereskedelmi tanárképző-intézetre nézve kívánja a felvételi feltételek egyenlősítését. Vészi Mátyás tiltakozik az ellen a vád ellen, mintha a leányok kevesebb fáradtsággal szereznék érettségi bizonyítványukat, mint a fiúk; Szirmai József az egész egyetemi hallgatóság szolidáris eljárását tartja kötelességnek e kérdés megoldására. – Az Ifjúsági Csoport napirenden tartja a kérdést.

Az Ifjúsági Csoport felkérése folytán tartotta *Diene Valeria*, dr. pszichológiai előadását azokról az intellektuális különbségekről, amelyek folytán a nő szellemi munkája a férfiénak szükséges kiegészítése. A *logika gondolatmenet*, amelynek felépítésére a *férfi* tanúsít több rátermettséget, nélkülözhetetlen kellék gyanánt követeli az eredményes tudományos munkához a *női* intellektus erősségét: az *intuitív meglátást*.

Az Ifjúsági Csoport elnökségéről Gerendái H. Ákos nagy elfoglaltsága miatt lemondván, helyébe Békássy Flóra mellé társelnöknek Polgár Györgyöt választották meg, aki azonban rövid idő múlva ugyancsak idő hiánya miatt szintén lemondott. A Csoport vezetője ezidő szerint *Békássy Flóra*.

Az Ifjúsági Csoport *seminariumi* tárgyalásban részletesen megvitatta *Charlotte Perkins-Gilman* „*A nő gazdasági helyzete*” című munkáját.

Vidéki fiókegyesületeink száma nagy örömről a *Nagyváradon Huzella Gyuláné* elnöklete alatt megalkult és komoly, tartalmas munkatervvel megindult fiókegyesülettel szaporodott. A megalakulásban résztvevő tagtársaink közül *Ágoston Péterné* az anyavédelmi munka szervezését, *Edelmann Menyhértné* az ifjúság szociális munkájának vezetését, *Rechtné Bauet Zsófia* a Gyakorlati Tanácsadó vezetését vállalta el. A propaganda terén *Huzella Gyuláné* és *Cicely D. Corbett* előadásai, valamint szülői értekezletek vitték előre a fiókgyesületet a fejlődés útján. A legszebb reményeket fűzzük ehhez a lelkes buzgalommal és nagy komolysággal dolgozó fiókegyesülethez.

Felvidéki fiókegyesületünk Engelné K. Berta és *Bottstieber Natália* vezetése alatt buzgón folytatta a széleskörű propagandistikus tevékenységet és nagy ambícióval készül a kongresszus szolgálatában reá háruló feladatok teljesítésére.

Munkásságunk legaktuálisabb ágának, *egyesületünk politikai propagandájának* forró esztendeje volt a múlt év. Tagtársainkra nagy áldozatot rótt, néhányuktól valóssággal emberfeletti munkát kívánt az a harc, amelyet a nő felszabadulásának legelkeseredettebb ellenségeivel, a magukat radikálisoknak és demokratáknak nevező vezérekkel szemben kellett vívniuk. Ők néhai vezérük, Bánffy Dezső báró halála után Justh Gyula elnöksége mellett is alkalmazták azt a taktikát, hogy népgyűléseiken a legbrutálisabb terrorizmussal fosztották meg szónokainkat a szólásszabadságtól. Minden jelszavukat meghazudtoló eljárásuk azonban olyan ellenhatást keltett saját tömegeikben és a sajtóban, hogy az aradi és a pécsi kísérlet után legtöbb esetben megadták küldötteinknek a szót, azonban – ugyancsak dicsőségére igazságot, méltányosságot követelő agitációjuknak, elütötték a közönséget attól a jogától, hogy felszólalóink indítványai felett szavazhasson.

Ez a népjogokért folyó küzdelmüket lealacsonyító eljárás öntudatra ébresztett olyanokat is, akik eddig bíztak a „radikálisok” jóhiszeműségében. Belátták, hogy bármenny ellenségei egymásnak a reakciók, konzervatívok, liberálisok, radikálisok és szociáldemokraták, de egyszerűen összetartanak, ha a nők jogairól van szó: harmonikus egyetértéssel tiporják le azokat.

Küldötteink részvétele óriási munkát és anyagi áldozatot igényelt az országszerte tartott gyűléseken. Glücklich Vilma, Malonai Istvánné, Mellerné-Miskolczy Eugénia, Schwimmer Rózsa, Szabados Klótild, Tánco Emma, Wilhelm Szidónia szólaltak fel egyesületünk nevében a választójogi blokk-gyűléseken és Feldmár Kornélia, Rudas M. I. és Spády Adél tagtársaink segítettek az illető városok feministáinak a propagandában. A legnagyobb elismerés és hála hangján emlékezhetünk meg vidéki tagtársainkról is, akik plakátjaink és zászlóink elhelyezésével, százezernyi röpiveink szétosztásával sokszor a rendezőség brutalitásaival szemben is odaadón szolgálták nagy ügyünket. Munkájukat az abnormisan forró nyár sokszorosán megnehezítette, de lelkes buzgóságukat nem csökkentette.

Mozgalmunk történetében kimagasló ez az év, mert alkalmat adott, sőt kényszerített bennünket arra,

hogy pihenést nem ismerve, országszerte megtanítsuk az embereket arra, hogy hazugság az általános választójogról beszélni, ha csak a férfiak választójogát akarják.

Ki kell még emelnünk, hogy ahol a népgyűlések vezetői nem korrumpáltatták magukat „felső helyről” és nemcsak szóhoz engedték jutni felszólalóinkat, hanem a parlamentáris szokásnak megfelelően le is szavaztatták indítványainkat: Újpesten, Erzsébetfalván, Nagykanizsán a tömeg mindenkor lelkesen fogadta el a nők választójogára vonatkozó indítványunkat; így a parlament előtt fekszik most e városok közönségének kérésénye, amely & nőkre is kiterjedő általános választójogot sürgeti.

Milyen harmónia dül azok közt, akik a nők ügyét quantité negligéablenak tekintik, bizonyítja a miniszterelnök választójogi ankétje is. A miniszterelnök körkérdeést intézett „mindazokhoz a testületekhez” amelyeket a választójogi reform ügye érdekel. S bár még csupán papíroson létező testületeket is felkeresett kérdésével, egyesületünk véleményére nem volt kíváncsi, sem a férfiliga, sem a Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége véleményére, amint az 1910-iki népszámlálásnál is csak a 24 éven felüli férfiak adatait számláltatta a választójogi reform szempontjából.

Ez ép oly kevésbé lohasztotta bizalmunkat ügyünk sikerében, mint a radikálisok viselkedése. A svéd kormány ugyanígy tett a svéd asszonyokkal három év előtt és mire évi jelentésünk tagtársaink elé kerül, Svédországban valószínűleg már tárgyalják a nők politikai egyenjogúsítására vonatkozó kormányjavaslatot.

Balsikerünk lehetetlen! mondotta néhai nagy vezérünk Susan B. Anthony, s ugyanezt mondhatjuk mi is, akik meg vagyunk győződve arról, hogy a férfiak választójogának általánosítása minden női érdek fokozott háttérbe szorítását jelenti. Meg kell szerezni a választójogot ugyanakkor, mikor a férfiak a magukét megkapják.

A belügyminiszteri ankétre adott válaszok egyébként kétségtelenül igazolják eszmét érlelő agitációnk hatását. A válaszok nagy sora nemcsak emlegeti a nők választójogát, hanem bőven és kifogástalan argumentációval magyarázza szükségét, olyik valóssággal heveskedik mellette, de a szép szövegek befejezésekképpen – kevés kivétellel – mind él a kínai formulával.

A munka nagy tömegével birkóztunk meg; az emberek nagy tömegeit sikerült meggyőznünk törekvéseink jogosultságáról; a tanácskérők nagyszámú csoportjának egyéni bajain sikerült segítenünk; megvetettük alapját annak a nagy felelősséggel járó munkának, amelyet az 1913. évi kongresszus tesz kötelességünké. Úgy hisszük, nyugodt lelkiismerettel állíthatjuk, hogy a lefolyt egyesületi évben megfeleltünk feladatunknak.